

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Institutionum Juris Canonici Sive Primorum totius Sacrae
Jurisprudentiae Elementorum. Libri Quatuor**

Febeo, Francesco Antonio

Coloniæ Agrippinæ, 1704

VD18 13560743-001

Liber Secundus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63052](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63052)

INSTITUTIONUM JURIS CANONICI LIBER SECUNDUS.

TIT. I.

De rerum Ecclesiasticarum divisione.

1. Superiore libro actum est de jure personarum; agendum modo est de Ecclesiasticis rebus, quæ sunt altera pars tractandorum juxta divisionem indicatam à nobis in *tit. præm. lib. 1. num. 2.*

2. Ecclesiasticarum igitur rerum species atque divisio multiplex est. Aliæ enim sunt res spirituales, aliæ temporales. Spirituales sunt, quæ immediatè ad Animam ordinantur, ejusque causa immediata sunt institutæ, qualia sunt Sacramenta, Ecclesiæ, Altaria & similia. Temporales autem, quæ immediatè corpori inserviunt, qualia sunt prædia, domus, aliæque ejusmodi, quæ ordinantur immediatè ad alimentum Ministrorum Ecclesiæ, aut ad Ecclesiæ sustentationem; unde saltem remotè ordinantur etiam ad bonum Animæ: quia sicut Anima sine corpore non vivit in Ministris Ecclesiæ; ita Ecclesia, aut Ministri Ecclesiæ sine rebus corporalibus in nullo proficiunt, ut dicitur in *c. Si quis objecerit 7. 1. q. 3.*

H 3

3. Rut-

3. Rursus res spirituales subdividuntur in corporales, & incorporales. Res incorporales sunt quæ sensu corporeo percipi non possunt, cujus generis sunt virtutes, & interna dona Dei, item ea quæ in jure consistunt, pui a jure ligendi, jus instituendi, & similia. Res corporales dicuntur, quæ aliquo humano sensu percipi possunt, & hujusmodi sunt Sacramenta, res sacræ ac religiosæ, &c.

4. His prænotatis, juxta communem methodum Canonistarum, specialem tractatum de rebus incorporalibus hic non institui-
mus, cum plura ad illas concernentia dicta jam sint in prima parte Institutionum, aliaque plura dicenda sint infra suis in locis; sed immediate progredimur ad tractandum de corporalibus, ac primum de Sacramentis, quæ earundem rerum sunt nobilissima species, dicturi postea de rebus sacris, & religiosis, & ultimo loco de temporalibus.

T I T. II.

De Sacramentis in genere.

1. Sacramentum in genere definitur à Magistro in 4. dist. 1. c. *Quid sit Sacramentum: invisibilis gratia visibilis forma, ejusdem gratiæ similitudinem gerens, & causa existens.* Hæc definitio utpote aliquantulum subobscura, solet

let in hunc, vel alium similem modum à recentioribus Theologis reformari: *Signum sensibile à Christo Domino stabiliter institutum, collativum sanctificantis gratia, ex opere operato, cuicumque obicem non ponenti.*

2. Constituitur ex rebus, & verbis, tamquam ex materia, & forma, juxta Conc. Florent. instruct. ad Armenos: quia res, quæ secundum se non significarent practicè, seu causativè gratiam, determinantur per verba ad eandem ita significandam. Cum autem institutio Sacramenti processerit à libera voluntate Christi Domini, qui annectere potuit, & voluit aliquibus potius sensibilibus signis, quam aliis gratiam infallibiliter conferendam: sequitur illis tantummodo rebus, illisque verbis quodlibet Sacramentum constare, quibus secundum substantiam à Christo Domino est institutum, ita ut si eadem substantialiter mutentur, Sacramentum non ponatur.

3. Sed & ad validitatem Sacramenti requiritur etiam in Ministro intentio faciendi quod facit Ecclesia ex *Florent. in loco cit. & Trid. sess. 7. can. 11.* quæ intentio juxta communem sententiam debet esse vel actualis, vel saltem virtualis: utraque enim aliquo modo influit sive per se, sive per aliquid à se relictum in actionem sacramentalem externam, & utraque satis est ad operandum moraliter humano modo;

sola autem intentio habitualis, nempe intentio præterita non retractata, quæ nullo modo influat in prædictam actionem externam; ad Sacramentum non sufficit, ut tradit communis Theologorum sententia, teste Suar. *to. 2. in 3. p. disp. 13. sect. 3.*

4. Septem sunt novæ legis Sacramenta à Christo Domino instituta, juxta definitionem Tridentini *sess. 7. can. 1.* videlicet Baptismus, Confirmatio, Eucharistia, Pœnitentia, extrema Unctio, Ordo, & Matrimonium. Quæ multum differunt à Sacramentis antiquæ legis. Illa enim non causabant gratiam, sed eam solum per passionem Christi dandam figurabant. Hæc verò nostra, & continent gratiam, & ipsum dignè suscipientibus conferunt, ex *Florent. in cit. instruct. ad Armenos.*

5. Horum quinque prima ad spiritualem uniuscujusque hominis in se ipso perfectionem, duo ultima ad totius Ecclesiæ regimen, multiplicationemque ordinata sunt. Per Baptismum enim spiritualiter renascimur: per Confirmationem augemur in gratia, & roboramur in fide: renati autem & roborati, nutrimur Divina Eucharistiæ alimonia. Quod si per peccatum ægritudinem incurrimus animæ, per Pœnitentiam spiritualiter sanamur. Spiritualiter etiam & corporaliter (pro ut animæ expedit) per extremam Unctionem. Per Ordinem verò

rò Ecclesia gubernatur & multiplicatur spiritualiter; per Matrimonium corporaliter auge-
tur. *Florent. in loc. cit.*

6. Inde fit, istorum Sacramentorum quæ-
dam esse necessaria, ita ut prætermitti liberè
non possint. Talia sunt Baptismus, quia ex E-
vang. Joan. 3. *Nisi quis renatus fuerit ex aqua &
Spiritu, non potest introire in regnum Dei.* Item
Confirmatio, quæ in homine baptizato præ-
termitti non debet, nisi morte præveniente, ex
c. 1. de his 3. de consecr. dist. 5. Item Eucharistia,
quæ ad minus singulis Annis in Pascha suscipi
debet ab omnibus utriusque sexus fidelibus,
ex *cap. Omnis utriusque 12. de pœnit. & remissio-
nib.* Item Pœnitentia, quæ necessaria speciali-
ter est ei qui lapsus fuerit in lethale peccatum
ex *Trid. sess. 12. cap. 1.* & præterea ex eod. *cap.*
Omnis utriusque suscipi debet saltem semel in
anno ab omnibus utriusque sexus fidelibus. De-
mum extrema Unctio, quæ conferri debet
graviter ægrotantibus, de quorum morte pro-
babiliter timeri potest. Sed de his omnibus ser-
mo erit infra in particulari, ubi in particulari,
de his Sacramentis sermo erit.

7. Alia autem dicuntur Sacramenta volunta-
ria quia scilicet sine salutis æternæ dispendio
pro cujuscumque arbitrio regulariter suscipi
possunt, aut non suscipi; qualia sunt Ordo, &
Matrimonium.

8. Rursus ex prædictis septem Sacramentis, alia sunt, quæ imprimunt in anima characterem, hoc est signum quoddam spirituale, & indelebile, unde iterari non possunt, in quo genere sunt Baptismus, Confirmatio, & Ordo, ex *Trid. 7. can. 9.* Alia, quæ characterem nullum imprimunt, unde eadem iterari minimè prohibentur, qualia sunt Eucharistia, Pœnitentia, extrema Unctio, & Matrimonium. *Florent. in loco cit.*

9. Cum autem istorum omnium Sacramentorum Christus Dominus fuerit Institutor, ut supra dictum est ex *Trid. sess. 7. can. 1.* idem quoque Dominus est, qui in singulis Sacramentis principaliter operatur, unde homines Sacramenta administrantes sunt tantummodo ejus Ministri, nec propriam personam referunt, sed Domini qui Sacramenta instituit. Inde est quod quamvis iidem in administratione Sacramentorum debeant esse immunes à culpa mortali; si tamen contingat eos malos esse, nihilominus, quamvis illicitè, valide tamen Sacramenta conficiunt, dummodo omnia essentialia, quæ ad Sacramentum conficiendum aut confereandum pertinent, servaverint, ut definitur à *Trid. in cit.*

sess. 7. can. 12.

T I T. III.

De Baptismo, & ejus effectu.

1. **H**is circa Sacramenta generaliter præcognitis, agendum primo est de Sacramento Baptismi, quod ut in loco supracitato loquitur Conc. Florentinum, *vita spiritualis janua est: per ipsum enim membra Christi, ac de corpore efficimur Ecclesia. Et cum per primum hominem mors introierit in universos, nisi ex aqua & Spiritu Sancto renascimur, non possumus (ut inquit Veritas) in regnum cælorum introire.*

2. Baptismus latè sumptus dividi solet in Baptismum fluminis, Baptismum flaminis, & Baptismum sanguinis. Baptismus sanguinis est Martyrium, ita dictum quia sicut Sacramentum Baptismi per aquam emundat à culpa; ita & Martyrium, quod prodest etiam infantibus ante usum rationis, si illud patiantur in odium fidei, ex c. *Baptismi vicem. 33. de consecr. dist. 4.*

3. Baptismus flaminis dicitur perfecta contritio vel dilectio Dei super omnia, ea præsertim quæ antecedit realem Sacramenti Baptismi susceptionem & includit votum ejus, quæ etiam à peccatis emundat, ex *Trid. sess. 14. c. 4.* unde quoad hunc effectum supplet vicem Baptismi aquæ. Dicitur autem Flaminis, id est Spiritus Sancti, quia amor Charitatis, & per-

fectæ contritionis tribuitur inspirationi, & adiutorio Spiritus Sancti.

4. Uterque tamen iste Baptismus est solum metaphoricè Baptismus, neuterque est propriè Sacramentum novæ legis à Christo Domino institutum; imo neuter excusat per se à reali susceptione Baptismi fluminis, supposito quod hic suscipi possit ex *c. Non dubito 149. de consecr. dist. 4.* quia datur generale præceptum illius suscipiendi, iis verbis intimatum. *Nisi quis renatus fuerit ex aqua &c.* quemadmodum propter præceptū subjiciendi clavibus Ecclesiæ omnia peccata mortalia, non excusatur quis à confessione Sacramentali ex eo quod de suo peccato mortali actum perfectæ contritionis elicuerit.

5. Solus igitur Baptismus fluminis, hoc est qui per aquam ministratur, est verè, & propriè Sacramentum novæ legis à Christo Domino institutum, atque conficitur per exteriorem corporis ablutionem cum aqua elementari sub præscripta verborum forma significante practicè seu causativè gratiam, & interiorem animæ ablutionem à culpa.

6. Materia itaque remota Baptismi est aqua naturalis, seu elementaris, ut clarè colligitur ex illo Joannis 3. *Nisi quis renatus fuerit ex aqua &c.* & definitur à Trid. *sess. 7. can. 2.* post Florentinum in instruct. ad Armenos. Aliæ igitur aquarum species artificiales, quales sunt
quæ

quæ ex herbis, aut floribus exprimuntur, non sunt apta materia Sacramento: quod idem de omni alio liquore differente specie ab aqua naturali dicendum est juxta communem Doctorum sententiam.

7. Materia autem proxima Baptismi est ablutio: hæc enim per formam Baptismi, (*Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti* ex *c. 1. de Baptismo, & ejus effectu*), determinatur ad practice seu causative significandam interiorem animæ ablutionem. Consistit ea ablutio in contactu successivo aquæ ad corpus baptizati, fierique valide potest vel per immersionem corporis in aquam; vel per asperisionem seu effusionem aquæ in corpus. Olim de præcepto fiebat trina mersio, ut constat ex *c. Si quis presbiter 78. aliisque de consecr. dist. 4.* idque ex duplici ratione, ut indicatur in *c. Postquam vos 77. ead. dist.* Primo quia illa demersio typum exprimebat Dominicæ sepulturæ, & Dominus tertia die resurrexit: secundo ut Baptismus confertur in nomine Sanctæ Trinitatis, non solum verbo, sed etiam facto, ad confutandum expressius Eunomitarum, aliorumque hæreticorum errorem, qui à Baptismo excludebant Sanctæ Trinitatis invocationem; quorum hæresis cum postea evanuisset, cessavit jam pluribus in locis obligatio illa trinæ immersionis. Debet tamen quoad hanc servari Ecclesiæ Di-

cesanæ consuetudo, ut Baptismus non solum valide, sed etiam licite ministretur: alicubi enim est consuetudo baptizandi per immersionem; alibi autem per effusionem. Colligitur ex *c. de trina 79. de consecr. dist. 4.*

8. Subjectum capax Baptismi est omnis homo viator, non solum adultus, sed etiam Infans statim ac ex utero matris prodiit *c. firmiter de Summa Trinit. & Fide Cathol. c. maiores 3. de Bapt. & Trid. sess. 7. de Bapt. can. 13.* Imo in casu necessitatis posse baptizari Infantem antequam totus de utero matris prodierit, dummodo saltem natus sit secundum aliquam notabilem seu principalem sui partem in qua Baptismus perfici possit, ostendit praxis Ecclesiæ.

9. Illud tamen discrimen est inter Infantem qui baptizetur, & inter adultum, quod in Infante nulla ex parte ipsius dispositio prærequiratur, quia Christus, & Ecclesia eorum voluntatem, & intentionem supplet, ut docet D. Th. ab omnibus receptus *3. p. q. 68. art. 9. ad 2.* Ac in adultis, ut valide, & licite Baptismus recipiant, requiritur intentio, saltem præterita quæ moraliter duret, & retractata non sit, suscipiendi Baptismus, ut sumitur ex *cit. c. Majores*, aliisque traditis à Suar. *to. 3. in 3. p. disp. 24. sect. 1.* Item ut iisdem Baptismus digne ministretur, opus est ut habeant fidem Trinitatis & Jesu Christi &c. unde debent prius instrui in articulis fidei,

&

& in præceptis à Christiano servandis, juxta illud Christi Domini Matth. ult. *Docete omnes gentes, baptizantes &c.* & illud Marci ult. *Qui crediderit. & baptizatus fuerit &c.* Deniq; opus est ut habeant contritionem seu attritionem de peccatis commissis, juxta illud Actor. 2. *Pœnitentiam agite, & baptizetur unusquisque vestrum &c.* Desumuntur etiam hæc ex cit. 6. *Majores 3. de Baptismo.*

10. Minister Baptismi, quoad Sacramenti valorem, & in casu necessitatis potest esse quilibet, non solum Sacerdos, vel Diaconus, sed etiam laicus, & mulier; imò etiã paganus, & hæreticus, dummodo formam servet Ecclesiæ & facere intendat quod facit Ecclesia, ex *Florent. in decr. ad Armenos. c. firmiter de Summa Trinit. Trid. sess. 7, de Bapt. can. 4. c. mulier. 19. c. in necessitate 20. c. Romanus 22. aliisque de consecrat. dist. 4.*

11. Ut autem Baptismus non solum valide, sed etiam licite administreretur, secluso casu necessitatis, conferri solum debet ab eo qui jurisdictionem habeat tamquam Pastor Ecclesiasticus in eo loco ubi habitat baptizandus; adeoq; tale munus competit tum Episcopis tum etiam Parochis ex officio suo respectu suorum Parochianorum: reliquis autem Sacerdotibus ex defectu Jurisdictionis non competit extra casum necessitatis, aut nisi illis committatur ex Episcopi, vel Paro-

Parochi delegatione. Videri potest, Vasq. *to. 2. in 3. p. disp. 147. c. 3.*

12. Item ut Baptismus licite administretur, conferri debet non in privatis domibus, sed dumtaxat in Ecclesiis, ubi sunt fontes ad hoc specialiter deputati, ut constat ex *Clem. un. de Baptismo*, ubi duo tantum casus excipiuntur, videlicet: Nisi Regum vel Principum, quibus valeat in hoc casu deferri, liberi extiterint, aut talis necessitas emerferit, propter quam nequeat ad Ecclesiam absque periculo, propter hoc accessus haberi.

13. Solemnitates, & ritus in Baptismo servandi quinam sint, videri potest in rituali. Inter reliqua illud est, ut præter personam baptizantem & personam baptizati, interveniat etiam aliquis, qui baptizatum levet de Sacro fonte, & in sui tutelam & fidem suscipiat, erudiendum postea in doctrina, & bonis moribus, quod servatur ex veteri Ecclesiæ consuetudine, & indicatur in *c. Non plures 100. c. Vos ante 104. de consecr. dist. 4.* & in toto tit. *de cognition. spirit.* Qui tali munere fungatur, vocari solet Compater sive Patrinus, ut vocatus etiam fuit ab Higino Papa in *c. in Catechismo 99. ead. dist.*

14. Munus patrini suscipi potest à quolibet baptizato rationis compote, sive sit vir, sive mulier: à qua tamen generali regula excipitur Abbas vel Monachus, ex *c. Non licet 102. & c.*

Monach-

Monachi 103. de consecr. dist. 4. eo quod ipsum non deceat familiaritatem contrahere cum parentibus baptizati, imo & cognationem spirituales, de qua mox dicetur. Item ex alia ratione excipiuntur hæretici, & ii qui sunt moribus infames, quia scilicet non sunt idonei ad rite instruendum baptizatum, ad quod ordinatur munus Patrini. Videri potest Castrop. p. 4. tract. 19. pun. 11. §. 1.

15. Antiquitas non nisi unus patrinus in baptismo adhiberi potuit sive vir, sive mulier, ut constat ex c. Non plures 100. & c. In Catechismo 99. de consecr. dist. 4. Postea successa temporis introductum fuit ut plures adhiberentur, ut colligitur ex c. fin. de cognat. spirituali in 6. At Conc. Trit. sess. 24. de refor. matrim. c. 2. statuit iuxta pristina instituta ut unus tantum, sive vir, sive mulier, vel ad summum unus & una baptizatum de Baptismo suscipiant. Non possunt igitur plures vir, vel plures fæminæ in patrilos suscipi, sed tantummodo designandus est & admittendus unus tantummodo designandus est & admittendus unus tantum vir aut una fæmina, vel ad summum duo, vir & fæmina.

16. Illud quoque Juris in patrino servatur, ut inter ipsum & inter baptizatum, & illius matrem, & matrem spiritualis cognatio contrahatur, quæ est impedimentum dirimens matrimonii contrahendi ut constat ex toto titulo de cognat.

cognat. spirit. & ex cit. c. 2. Trident. Ubi etiam additur similem cognationem contrahi inter baptizantem, & baptizatum, baptizatique patrem, ac matrem; & quod si alii, ultra designatos, baptizatum tetigerint, cognationem nullo pacto contrahant: De hoc impedimento resultante ex cognatione spirituali sermo etiam recurret infra, ubi de Sacramento Matrimonii.

T I T. I V.

De Sacramento Confirmationis.

1. **Q**uemadmodum homo postquam carnaliter natus est, & augmentatione opus habet, & virium corroboracione; ita quicumque spiritualiter regeneratur per Baptismum, corroborari debet per gratiam Spiritus Sancti, per quam armatus, & instructus confirmetur ad pugnam: & ad hoc fuit à Christo Domino institutum Sacramentum Confirmationis, ex *c. Spiritus Sanctus 2. de Consecr. dist. 5. & Trid. sess. 7. de Confirmatione can. 1. & 2.*

2. Usus hujus Sacramenti fuit à primis usque Ecclesie temporibus ex institutione Christi, quidquid in contrarium dixerint recentiores hæretici, contra quos late disputat Bellar. *to. 2. Controv. lib. 2.* Videri etiam potest Suar. Doctor Eximius *tom. 3. in 3. p. disp. 32. sect. 1.*

3. Ma-

3. Materia remota hujus Sacramenti est Chrisma confectum ex oleo, quod nitorem significat conscientiae, & balsamo, quod odorem significat bonae famae, per Episcopum benedicto, ex Florent. *in instruct. ad Armenos*, & c. *unde de Sacra Unctione*, Materia proxima est unctio Chrysmatis per Episcopum benedicti, ea ratione, qua in *præced. tit. n. 7.* dictum est, materiam proximam Baptismi esse abluitionem. Debet autem ea unctio per manum Episcopi fieri in fronte confirmandi, ubi verecundiae sedes est, in figuram Crucis sub hac verborum forma: *Signo te signo Crucis, & Confirmo te Chrysmate salutis in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*, ne videlicet Confirmatus Christi nomen confiteri erubescat, & præcipue Crucem ejus, quæ Judæis est scandalum, gentibus autem stultitia, ex *Flor. in loco cit.*

4. Ordinarius Minister Confirmationis est Episcopus, c. *de his 3. de consecr. dist. 5. c. Presbyteri 119. de consecr. dist. 4. c. quanto 4. de consuet. Trid. sess. 7. de Confirm. can. 3. & Flor. in cit. decreto fidei ad Armenos.* Ex speciali tamen & extraordinaria delegatione Summi Pontificis posse simplicem Sacerdotem ex rationabili, & urgente admodum causa ministrare Sacramentum Confirmationis Chrysmate per Episcopum confecto, docent passim Authores, sumiturque ex c. *Pervenit 1. dist. 95.* ipsumque Conciliū

liura

lium Florent. in loco citato asserit, legi id aliquando factum esse per Apostolicæ Sedis dispensationem ex rationabili, & urgente admodum causa.

5. Sed & opus est, ut sit Episcopus proprius confirmandi: cum enim licita ministratio hujus Sacramenti exigat jurisdictionem in personam cui Sacramentum ministrandum est; nemo potest, quantumvis Episcopus, alienum subditum confirmare, sine debita facultate, ut ex omnium sententia tradit Sylvester v. *Confirmatio divina* q. 5. Suarez. *to. 3. in 3. p. disp. 38. sect. 2. in fine*, & Castrop. *tract. 20. puncto 9. num. 7.* Item ex Trid. *sess. 6. de refor. cap. 5.* debet Confirmatio ab Episcopo in propria diœcesi ministrari: aliàs si in aliena diœcesi irrequisito proprio Episcopo hoc Sacramentum etiam sibi subditis ministraret, esset ipso jure suspensus ab exercitio Pontificalium. Illud quoque diligenter servandum ab eo est, ut nonnisi Chrismate eo anno consecrato utatur in administratione Sacramenti: si enim veteri (nisi præoccupante morte) uteretur, peccaret mortaliter, ut sumitur ex Epist. 2. Fabiani Papæ c. *Quoniam 19 de sent. excom. in 6. juncta ibid. Glos. ver. dubium non existit. & cap. Si quis de alio 121. de consecr. dist. 4.* ubi est fermo de unctione Chrismatis, quæ fit in Baptismo, est autem major ratio de unctio-

unctione Confirmationis, ut recte notat Suar. in loco supra citato.

6. Omnibus baptizatis ministrari debet hoc Sacramentum, ut pleni Christiani inveniantur, ex c. 1. de Consecr. dist. 5. & non nisi semel, cum sit de genere eorum Sacramentorum, quæ characterem imprimunt, adeoque reiterari non possunt, ut supra dictum est in hac secunda parte Institutionum tit. 2. num. 8. Non tamen debet ministrari pueris antequam usum rationis habeant: non enim Confirmatio ad salutis necessitatem instituta est, sicut Baptismus; sed ut ejus virtute optime instructi, & parari inveniremur, cum nobis pro Christi fide pugnandum esset: ad quod sanè pugnae genus pueros qui adhuc usu rationis carent, nemo aptos judicavit, ex *Catech. Rom. B. Pii V. 2. p. c. 3. n. 14.*

7. Inde fit, ex eod. Catech. ibid. n. 15. ut qui adulta jam ætate confirmandi sunt, si hujus Sacramenti gratiam, & dona consequi cupiant, eos non solum fidem, & pietatem afferre, sed graviora etiam peccata, quæ admiserunt, ex animo dolere oporteat. Quam in re etiam elaborandum est, ut peccata etiam prius confiteantur, & Pastorum cohortatione ad jejunia, & alia pietatis opera suscipienda incitentur, admo- neanturque laudabilem illam antiquæ Ecclesiæ consuetudinem renovandam esse, ut non nisi jejuni, hoc Sacramentum susciperent,

8. Ef.

8. Effectus Confirmationis multiplex est. Primo enim est augmentum gratiæ per Baptismum receptæ, ut Christianus audacter Christi confiteatur nomen, ut dicitur in cit. decreto Conc. Florentini. Dixi *augmentum gratiæ*: quia Confirmatio numeratur inter ea Sacramenta, quæ dicuntur Sacramenta vivorum, eo quod per se postulet suscipientem esse in gratia constitutum. Alius quoque ejusdem effectus est speciale auxilium suo tempore concedendum ad fidem absque ullo timore, cum opus fuerit, confitendam, ut docet communis Theologorum sententia teste Suar.^o to. 3. in 3. p. disp. 34. sect. 2. Alius denique effectus est character indelebiter Animæ inhærens, unde reiterari non potest, ut paulo ante indicatum est, sumiturque ex c. de homine 9. de consecr. dist. 5. & ex Trid. sess. 7. de Sacramentis in genere can. 9.

9. Præter reliquas solemnitates in Confirmatione adhibendas, quæ videri possunt in Pontificali, etiam illa servatur, quam servari diximus in Baptismo; ut videlicet interveniat Paternus, qui teneat confirmandum. de quo ritu sermo est in c. Si quis filiastrum 2. & c. De his 6. 30. q. 1. ejusque ratio recte traditur à Catechis. Rom. in loco supra citato n. 14. quia videlicet sicut qui progreditur ad certamen, indiget aliquo, cujus arte atque consilio doceatur Adversarium vincere; ita qui Sacramento Confirmationis quasi
firmiffi

firmiffimis armis tectus, ac munitus, descendit in spirituale certamen, cui æterna salus propofita est, indiget duce, ac Monitore; quale munus fufcipitur à Patrino.

10. Sicut autem, ex fupradictis, in Baptifmo contrahitur fpiritualis cognatio inter Patrum, & baptizatum, ejufque Patrem & Matrem, necnon inter baptizantem, & baptizatum ejufque Patrem, & matrem; ita & in Confirmatione cognatio fimilis contrahitur, quæ pariter non egreditur Confirmantem, & Confirmatum, illiusque Patrem & Matrem, ac Tenentem, ut decrevit Trid. *feff. 24. de refor. matrim. c. 2.* de qua cognatione fermo etiam erit infra ubi de Sacramento Matrimonii.

T I T. V.

De Venerabili Euchariftia Sacramento.

1. **E**Xcellentiffimum, inter omnia reliqua, Sacramentum eft Euchariftia in qua præter id quod eft cæteris Sacramentis commune nempe fymbolum eſſe rei ſacræ, & inviſibilis gratiæ formam viſibilem, illud excellens, & fingulare reperitur, quod reliqua Sacramenta tunc primum ſanctificandi vim habent, cum quis illis utitur; at in Euchariftia ipſe ſanctitatis Author ante uſum eſt, ex Trid. *feff. 13. cap. 3.*

2. **H**oc

2. Hoc Sacramentum fuit institutum à Christo Domino in ultima Cœna illius noctis, in qua traditus fuit in mortem pro omnium hominum redemptione, in eoque divitias Divini sui erga homines amoris velut effudit, memoriam faciens mirabilium suorum; & in illius sumptione colere nos sui memoriam præcepit, suamque annuntiare mortem, donec ipse ad judicandum mundum veniat, ex cit. *sess. 13. cap. 2.* Ejus autem essentia in eo est, quod sub speciebus Panis, & vini vere, & proprie contineatur Corpus, & Sanguis Christi Domini, cum ejus Anima, & Divinitate: panis enim vinique substantia nullatenus remanet post verba. conversio panis, & vini in Corpus, & Sanguinem Domini, convenienti & proprio vocabulo Transubstantiatio est appellata, ex ead. *sess. 13. c. 4. can. 1. & 2.*

3. Materia igitur remota hujus Sacramenti est panis triticeus, & vinum de vite, ut manifeste colligitur tum ex Evangelistarum historia, tum ex *Con. Flor. in decr. fidei ad Arm. & ex Trid. in cit. sess. 13. c. 1.* Debet autem esse panis usalis, qualis venit nomine panis simpliciter, si-ve sit azimus, si-ve fermentatus: quanivis de necessitate præcepti servari debeat mos Ecclesiæ, adeoque in Ecclesia latina omnes Sacerdotes teneantur in azimo consecrare, in Ecclesia autem Græca in frementato, ut expresse tradidit Conc.

Flo.

Florent. §. *Item in aximo.* Vinum pariter debet esse usuale de vite, seu ex uvis expressum, unde alii liquiores, & acetum ipsum quamvis ex vino fiat, nullatenus sunt apta materia consecrationis. Debet autem de necessitate præcepti admisceri vino modicum aquæ, ut ex perpetua Ecclesiæ traditione docuit Flor. *in cit. decr. fidei ad Armenos*, & Trid. *sess. 22. c. 7.* tum quod Christum Dominum ita fecisse credatur, tum etiam, quia è latere ejus aqua simul cum Sanguine exierit: quod Sacramentum hac mixtione recolitur. Et cum aquæ in Apocalypsi Beati Joannis populi dicantur, ipsius populi fidelis cum capite Christo unio repræsentatur, ut *ibid.* loquitur Trid.

4. Forma hujus Sacramenti duplex est. Una per quam consecrantur species panis, nempe *Hoc est enim Corpus meum*, altera per quam consecrantur species vini, scilicet *Hic est enim Calix Sanguinis mei novi, & aterni testamenti, &c.* Ea enim sunt Verba Salvatoris, quibus Sacerdos in Persona Christi loquens hoc conficit Sacramentum, ex *Florent. cit.* eorumque virtute verborum, substantia panis in Corpus Christi & substantia vini in Sanguinem convertuntur, ita tamen quòd totus Christus continetur sub specie panis, & totus sub specie vini, sub qualibet quoque parte Hostiæ consecratæ, & vini consecrati, separatione facta, totus est Christus, ut

I

ibid.

ibid. loquitur Florent. vi scilicet naturalis illius connexionis, & concomitantiae, qua partes Christi Domini, qui jam ex mortuis resurrexit non amplius moriturus, inter se copulantur, ex *Trid. sess. 39. c. 3.*

5. Minister hujus Sacramenti est omnis & solus Sacerdos, cui ea potestas in Sacra Ordinatione Presbiteratus tribuitur, indicaturque etiam à *Trid. sess. 22. c. 1.* qui utcumque malus sit, valide consecrat, quamvis illicite, dummodo debitam materiam, & formam adhibeat cum intentione, vel formali, vel saltem virtuali consecrandi, ut supra dictum est ubi de Sacramentis in genere, ex *Trid. sess. 7. can. 11. & 12.* ut autem etiam licite consecret, debet esse in gratia constitutus. Quod si alicujus peccati mortalis sibi conscius sit, quantumvis sibi contritus videatur, præmittere debet Sacramentalem Confessionem, etiamsi illi ex officio incumbat celebrare, modo illi non desit copia Confessoris. Quod si necessitate urgente Sacerdos absque prævia Confessione celebraverit, quamprimum confiteatur, ut præcipitur à *Trid. sess. 13. c. 7.*

6. Subjectum capax recipiendi Eucharistiam est omnis homo baptizatus, qui sufficienter usum rationis habeat, quo discernere possit cibum istum cœlestem à cibo vulgari, & ad illius susceptionem actuali se devotione disponere, ut

ha-

habetur ex *Catech. Rom. c. 4. num. 62.* dummodo tamen sum ex parte animæ, tum etiam ex parte corporis debitas dispositiones habeat, quæ vel de jure Divino, vel de jure Ecclesiastico requiruntur.

7. Inter reliquas autem dispositiones ex parte animæ requisitas ea est quæ indicatur à Paulo 1. Corint. 11. in illis verbis: *Probet autem seipsum homo: & sic, de Pane illo edat, & de Calice bibat,* quam probationem ad communicandum necessariam Ecclesiastica consuetudo declarat, esse eam, ut nullus sibi conscius peccati mortalis, quantumvis sibi contritus videatur, absque præmissa Sacramentali Confessione ad Sacram Eucharistiam accedere debeat, ut definit Trid. in cit. *sess. 13. c. 7.* Concordat textus in *c. Qui scelerate 24. aliisque juribus de consecr. dist. 2.*

8. Dispositio necessaria ex parte corporis est jejunium perfectum, & naturale, ita ut excludat cujuslibet vel minimi cibi, & potus vitalem sumptionem ante perceptionem Eucharistiæ à media nocte prævia illius diei, in quo sumenda est. Colligitur hoc ex *c. Ex parte 5. de celebrat. Missar. cap. Sacramenta Altaris 47. de consecr. dist. 1.* & ex aliis juribus. Consuetudinem hanc ab Apostolis emanasse, abunde testantur antiquissimi Ecclesiæ Patres, Epiphanius *lib. 3. contra hereses in fine, Nazianz. orat. 40. quæ est de Baptismo*

tismo sub finem, Chriftost. *hom. 27. in 1. ad Corinth.* aliique citati à Suar. *to. 3. in. 3. p. disp. 66 sect. 3.* Quamvis enim Chriftus Dominus hoc Sacramentum instituerit, postquam Pascha cum Discipulis manducasset; id tamen fecit, non ut Discipuli eundem ritum in Ecclesiam introducerent percipiendi Eucharistiam post cœnam, sed quia cum vetus Pascha esset figura Eucharistiæ conveniens fuit, ut veritatem figura præcederet. Antiquitus fuit etiam præceptum, ut sumpta mane Eucharistia, continuaretur jejunium usque ad sextam, & sumpta hora tertia, vel quarta, servaretur, jejunium usque ad vesperras, ut constat ex *c. Tribus gradibus 23. de consecr. dist. 2.* Sed hoc fuisse consuetudine abrogatum tradit Castrop. *tract. 21. puncto 13. n. 10.* cum pluribus aliis quos citat ibidem: quamvis maxime deceat cibum non sumere, quamdiu species Sacramentales acceptæ creduntur non esse consumptæ.

9. Ab hac tamen generali lege præmittendi jejunium sumptioni Eucharistiæ, excipitur qui fit in mortis periculo constitutus: potest enim eidem etiam non jejuno præberi Eucharistia tanquam Viaticum ut ostendit praxis Ecclesiæ. Item excipitur casus, in quo nisi sumeretur Eucharistia à non jejuno, gravis fieret injuria eidem Sacramento, ut puta adveniret in manus Infidelium, aut igne consumeretur &c. Denique
casus

casus excipitur, in quo perfici debet Sacrificium inchoatum, idemque perfici non possit nisi à non jejuno, Videri potest Suar. 10. 3. in 3. p. disp. 66. sect. 6.

10. Obligatio sumendi Eucharistiam diversis Ecclesiæ temporibus diversa fuit. Tempore nascentis Ecclesiæ, quia charitas fidelium ferventior erat, & gravior necessitas propter infidelium persecuciones, omnes singulis diebus communicabant, ut colligitur à Doctorib. ex c. Episcopus 56. de consecr. dist. 1. & c. Peracta 10. de consecr. dist. 2. ubi præcipitur ut peracta consecratione omnes communicent; unde sicut usus audiendi Missam erat quotidianus, ita & usus communicandi. Postea frigescente charitate præceptum fuit ut saltem ter in anno Eucharistia sumeretur, nempe in Paschate, & Pentecoste, & Natali Domini, ut constat ex c. Et si non frequentius 16. & c. Sacerdotes 19. de consecr. dist. 2. Tantum Innoc. III. in c. Omnis utriusque sexus 12. de pœnit. & remis. propter varias causas decrevit ut saltem semel in anno, nempe in Pascha sumatur Eucharistia, quod præceptum aliis abrogatis usque ad hæc tempora viget.

11. Datur præterea obligatio sumendi Eucharistiam in periculo mortis, quam obligationem Authores nonnulli docent esse de Jure Divino. Hanc obligationem supponere videtur Conc. Nicænum relatum in c. de his vero 9. 26. 9.

ubi vocat Viaticum necessarium. Consonat etiam Synod. Tridentina sess. 13. cap. 6.

T I T. VI.

De pœnitentiis, & remissionibus.

1. SEQUITUR Pœnitentiæ Sacramentum, quod est secunda post naufragium tabula, à reliquis Sacramentis distinctum, & à Christo Domino tunc præcipue institutum, cum à mortuis excitatus, insufflavit in Discipulos suos, dicens: *Accipite Spiritum S. quorum remiseritis peccata remittuntur eis: & quorum retinueritis retenta sunt.* Quo tam insigni facto, & verbis tam perspicuis, potestatem remittendi, & retinendi peccata ad reconciliandos fideles post Baptismum lapsos, Apostolis, & eorum legitimis successoribus fuisse communicatam, universorum Patrum consensus semper intellexit, ex *Trid. sess. 14. cap. 1.*
2. Forma hujus Sacramenti, in qua præcipue ipsius vis sita est, sunt ea Ministri verba: *Ego te absolvo &c.* quibus de Ecclesiæ Sanctæ more preces quædam laudabiliter adjunguntur, ad ipsius tamen formæ essentiam nequaquam spectant, neq; ad ipsius Sacramenti administrationem sunt necessaria, ut expressè docet *Trid. in cit. sess. 14. c.*
3. Nequit igitur absolutio dari per nutus, aliave signa

figna à prædictis verbis distincta: imo verba illa debent articulata voce proferri, unde absens non potest absolvi, neque per epistolam ex constit. Clementis VIII. edita die 20. Julii 1602. quæ est §7. ejusdem Pontificis in Bullario.

3. Actus pœnitentis, nempe Contritio, Confessio, & satisfactio, sunt quasi materia ejusdem Sacramenti, ex Trid. cit. sess. 14. cap. 3. quæ omnia, nempe absolutio, & contritio, & confessio, & satisfactio versantur circa peccata actualia post Baptismum commissa; & propterea eadem peccata vocari solent materia remota, circa quam abolendam actus illi versantur, ut colligitur ex ead. sess. c. 2.

4. Contritio, quæ primum locum inter dictos pœnitentis actus habet, animi dolor, ac detestatio est de peccato commisso, cum proposito non peccandi de cætero. Trid. ibid. cap. 4. Alia est perfecta, alia imperfecta. Contritio perfecta est, quæ charitate formatur, seu concipitur ex motivo charitatis, hoc est propter Deum, summamque ejus bonitatem super omnia dilectam. Imperfecta contritio, quæ etiam attritio vocari solet, dicitur, quando concipitur ex inferiori motivo, puta ex gehennæ & pœnarum metu, aut ex turpitudinis peccati consideratione.

5. Contritio charitate perfecta hominem Deo reconciliat, etiam priusquam Sacramen-

rum Pœnitentiæ actu suscipiatur, *ex cit. cap. 4. Trid.* quamvis adhuc obligationem relinquat confitendi sacramentaliter peccata mortalia commissa, quia *ex eodem Tridentino* ipsa reconciliatio ipsi Contritioni sine Sacramenti voto, quod in illa includitur, non est adscribenda. Contritio imperfecta seu attritio, si sit supernaturalis, & voluntatem peccandi excludat, cum spe veniæ, quamvis sine Sacramento Pœnitentiæ per se ad justificationem perducere peccatorem uequeat; tamen eum ad Dei gratiam in Sacramento Pœnitentiæ impetrandam disponit, ut *ibid.* expresse *Trid.* Perfecta igitur contritio, quamvis sit perfectior, & utilior materia Sacramenti Pœnitentiæ, non tamen est materia necessaria, quia etiam contritio imperfecta sufficit cum Sacramento, si prædictas condiciones includat, nempe si sit supernaturalis, & voluntatem peccandi excludat, cum spe veniæ. Videri potest *Suar. Doctor eximius to. 4. in 1. p. disp. 20. per totam.*

6. Confessio, quæ est alter pœnitentis actus, respicit peccata post Baptismum commissa, ut supra diximus *ex Trid. sess. 14. cap. 2.* quæ si mortalia sint, dicuntur materia necessaria, quia necessarium est illa huic Sacramento subijcere. Si autem venialia sint, vocantur materia sufficiens, quia quamvis possint utiliter in Confessione aperiri; quod piorum hominum usus demon-

mon-

monstrat; taceri tamen citra culpam, multisque aliis remediis expiari possunt, ut ibidem docet *Trid. cap. 5.* quemadmodum etiam vocari possunt materia sufficiens peccata mortalia aliàs rite confessâ, quæ quamvis de necessitate non sit, utile tamen est iterum confiteri, ut declaravit *Benedictus 11. Extrav. 1. de privilegiis §. ceteram licet, inter comm.*

7. Cum autem Sacramentum Pœnitentiæ institutum sit per modum cujusdam Judicii, in quo Sacerdos tamquam Christi Minister exercet munus Judicis, pœnitens autem Rei; inde sit debere aperta, & verecunda Confessione omnia, & singula peccata mortalia, prout sunt in conscientia, aperiri, explicato eorundem numero, & circumstantiis mutantibus speciem: Sacerdotes enim hoc iudicium incognita causa exercere non possunt, nec ab ipsis æquitas servaretur in pœnis injungendis, si pœnitens in genere dumtaxat, & non potius in specie ac singillatim sua peccata declararet, ut expresse docet *Trid. in cit. sess. 14. c. 5.*

8. Potest tamen multipliciter casus contingere, in quo pœnitens inculpabiliter omittat alicujus peccati mortalis Confessionem, & hoc non obstante effectum Sacramenti consequatur. Primus casus est, si pœnitens habeat physicam impotentiam manifestandi aliquod peccatum, puta si post satis diligens conscientiz exa-

men, alicujus peccati commiſſi non recordetur in quo caſu ſatisfacit, ſi reliqua peccata aperiat, quorum memoriam habet: quia in illorum confeſſione intelligitur incluſum etiam peccatum oblitum, dummodo ad illud ſaltem in con- fuſo, ſeu in genere ſe extendat animi dolor, & deteſtatio, juxta Trid. ead. ſeſſ. cap. 5. Quamvis ſi poſtea idem peccatum memoriæ ſuperveniat, detur obligatio ejuſdem aperiendi in Sacramentali Confeſſione, propter præceptum Divinum, quo tenentur fideles omnia peccata mortalia in Confeſſione declarare, ut colligitur ex eod. cap. 5. Trid.

9. Alter caſus etiam eſt ex phyſica impotentia in moribundo ita ſenſibus deſtituto, ut nulum peccatum in particulari explicare poſſit. Hic enim ſi ſigna doloris ediderit, & Sacramentum Pœnitentiæ vel voce vel ſignis petierit, abſolvendus eſt, ut conſtat ex c. *Multiplex*. 49. de pœnit. diſt. 1. Per illa enim ſigna doloris, & per expreſſam, aut tacitam abſolutionis petitionem, moribundus ille ſatis ſubjicit clavibus, quantum poteſt, peccata ſua, & ex extrema neceſſitate excuſatur à ſpecifica, & numerica eorundem confeſſione, quia *nemo poteſt ad impoſſibile obligari* c. 6. de reg. jur. in 6.

10. In his, aliisque ſimilibus caſibus, qui videri poſſunt apud Theologos, & Canoniſtas, ubi agunt de integritate Confeſſionis, dicitur fieri

fieri Confessio formaliter integra. Authores enim duplicem in Confessione integritatem distinguunt, quarum unam vocant materialem, aliam formalem. Confessio materialiter integra est, quando omnia, & singula peccata commissa cum eorum numero, & specie in Confessione declarantur. Confessio formaliter integra dicitur, quando peccata manifestantur, ut manifestari possunt, & ut Divinum præceptum hic, & nunc obligat ad illa manifestanda.

11. Utrum autem in Confessione aperiri etiam necessario debeant circumstantiæ notabiliter aggravantes, aut notabiliter minuentes, intra eandem speciem? Item utrum necessario manifestanda sit peccati circumstantia, ex qua Confessarius habiturus est notitiam complicitis? est celestis Theologorum quæstio, cujus resolutio apud ipsos videri potest.

12. Tertius denique actus pœnitentis à Trid. numeratus in cit. *sess.* 14. c. 3. est satisfactio sacramentalis, seu executio operis injuncti à Confessario in satisfactionem peccatorum. Hic actus quatenus à Confessario imponitur, cum sit pars complens seu integrans Sacramentum Pœnitentiæ, juxta Trid. *ibid.* ex Christi Domini institutione efficacior vim obtinet in ordine ad suum effectum, qui est remissio pœnæ pro peccatis debitæ, & præservatio à peccatis

in futurum. Rursus ex eo quod sit pars ad integritatem Sacramenti requisita, infertur obligatio, quam regulariter habet Confessarius ad illam imponendam, & obligatio pœnitentis ad illius executionem: uterque enim pro sua parte tenetur ad ponendum quidquid pertinet ad integritatem Sacramenti; nisi tamen illam poni sit impossibile, ut contingere aliquando potest, quando pœnitens moribundus ita est in extremis, ut nec minimam satisfactionem exequi possit.

13. Minister hujus Sacramenti est solus Sacerdos ex institutione Domini, quia ad solos Sacerdotes dictum fuit: *Quorum remisistis peccata, &c.* ut definit *Trid. in cit. sess. 14. c. 6. & can. 10. & Florent. in decreto fidei ad Armenos.* Imo nec omnis Sacerdos ministrare hoc Sacramentum potest: quamvis enim Presbyteri in sua Ordinatione à peccatis absolvendi potestatem accipiant; attamen cum ad ejus potestatis usum opus sit jurisdictione; nullus, etiam Regularis, potest Confessiones secularium etiam Sacerdotum audire, nisi aut Parochiale beneficium, aut ab Episcopis per examen si illis videbitur esse necessarium, aut aliàs idoneus iudicetur, & approbationem (quæ gratis dari debet) obtineat. Ita *Trid. sess. 23. c. 15.*

14. Hinc Authores passim duplicis generis Ministrum assignant pro Confessionibus audiendis.

dis. Alius enim est Minister Ordinarius, seu habens jurisdictionem ordinariam; alius Minister delegatus, seu habens jurisdictionem delegatam. Jurisdictio ordinaria dicitur illa, quae alicui competit ex officio, cui de jure annexa est jurisdictio. Talis est Episcopus, & Parochus, cui ex cura animarum, quam habet, competit jurisdictio in oves suas ad Sacramenta illis ministranda. Jurisdictio delegata dicitur, quam aliquis habet ex delegatione, seu ex demandatione facta ab Ordinario. Hujus generis sunt Religiosi, aliique Sacerdotes non Parochi, qui approbationem, & licentiam habeant ab Ordinario excipiendi aliorum Confessiones.

15. Rursus neque omnes Sacerdotes habentes facultatem audiendi Confessiones, habent eo ipso universalissimam facultatem absolvendi ab omnibus quibuscumque peccatis. Datur enim in Ecclesia potestas reservandi peccata, quorum absolutio obtineri non possit ab inferiori Confessario, sed reservata sit superiori reservanti, juxta *Trid. sess. 14. c. 7.* Sic de facto plurimum peccatorum absolutio reservata est Summo Pontifici, ut constat ex Bulla Coenae: & ipsi Episcopi pro suis dioecesibus reservare sibi possunt, & solent aliquorum peccatorum absolutionem, quam dare non possunt infe-

feriores Confessarii, nisi obtenta ipsius Episcopi reservantis facultate.

16. Excipi tamen debet casus articuli mortis, in quo quilibet Sacerdos absolvere potest quoslibet pœnitentes à quibusvis peccatis, & censuris, si nullus sit præsens Sacerdos privilegiatus: quia ex cit. *sess. 14. cap. 7.* pro tali casu extremae necessitatis in articulo mortis, nulla est peccatorum reservatio.

17. Post factam peccatorum Confessionem, oritur in Confessario gravis obligatio non manifestandi ea, quæ in Confessione cognovit, quæ obligatio vocatur sigillum, & adeò stricti juris est, ut in nullo casu, quantumvis gravissimo, sive boni consequendi, sive mali vitandi, sine expressa voluntate pœnitentis cessare possit, ex c. *Omnis utriusque sexus 12. de pœnit. & remiss. cap. Sacerdos 2. de pœnit. dist. 6.* Quod procedit, etiamsi facta Confessione Pœnitentem Confessarius non absolverit, propter aliquam ejus indispositionem, ut ex omnium sententia tradit Doctor Eximius *tom. 4. in 3. p. disp. 33. sect. 2. num. 9.* Imò procedit etiamsi Confessio facta fuerit alicui, qui bona fide iudicetur Sacerdos, ex intentione recipiendi absolutionem, ut pariter ex omnium sententia tradit idem Suar. *ibid. num. 3.* Extenditur quoque similis obligatio ad quemcumque, qui ex confessione Sacramentali pœnitentis peccata cog-

cognoverit ; unde si Confessio facta fuerit per interpretem , aut aliquis alius , præter Confessarium , illam audiverit , tenetur idem similiter ad sigillum , ut etiam docet communis sententia apud cit. Suar. in ead. disp. 33. sect. 4.

18. Quod si Confessarius aliquis injustè sigillum fregerit , deponendus est ab Officio Sacerdotali , & in arctum Monasterium detruendus ad agendum perpetuam pœnitentiam , ex cit. cap. Omnis utriusque sexus , & cit. c. Sacerdos.

19. Demum quod attinet ad obligationem Sacramentaliter confitendi , constat primò , teneri unumquemque fidelem peccato mortali gravatum sacramentaliter confiteri , quando imminet mortis periculum , & quando est periculum probabile numquam inveniendi Sacerdotem , cui confiteri possit : quia alioquin manifesto periculo se exponeret omittendi Sacramentum , quod à Domino est institutum atque præceptum in remedium necessarium peccati post Baptismum commissi , ut tradunt omnes Doctores teste Suar. disp. 35. sect. 3.

20. Constat secundò , omnes fideles , cum ad annos discretionis pervenerint , si peccato mortali graventur , teneri ad Sacramentalem Confessionem saltem semel in anno , ex cit. cap. Omnis utriusque 12. de pœnit. &

remiss. & ex Trid. sess. 14. cap. 5. & can. 8.

21. Ut autem huic gravi præcepto satisfiat non sufficit Confessio illegitimè facta: quia inter propositiones ab Alex. VII. damnatas die 24. Septembris 1665. una est numero decima quarta, quæ assererat, satisfacere præcepto Ecclesiæ illum, qui facit Confessionem voluntariè nullam. Imo cum per idem præceptum principaliter præcipiatur peccati mortalis confessio, si quis faciat Confessionem de solis venialibus, quia illis dumtaxat gravatus est, sed postea eodem anno in aliquod peccatum mortale incidat; tenetur intra eundem annum illud peccatum mortale confiteri, ut tamquam certum tradit Castrop. *tract. 23. puncto 20. §. 3. III.* post plures quos ibidem citat.

T I T. VII.

De Extrema Unctione.

1. **H**actenus de iis Sacramentis, quibus ex institutione Christi habetur ingressus, & progressus in Vita Christiana: consequens est ut de eo Sacramento agatur, quo muniti atque defensi egredimur ab hac vita, unde congruo vocabulo appellatur Extrema Unctio, quia omnium unctionum & Sacramentorum, quæ fidelibus conferuntur, solet esse ultimum, & quia

& quia confertur constitutis in extremo vitæ.

2. Instituta est autem Sacra hæc Unctio infirmorum, tamquam verè, & propriè Sacramentum novi Testamenti, à Christo Domino nostro, ut definit Trid. *sess. 14. de Sacr. Extremæ Unctionis cap. 1. & can. 1.* addens in super fuisse idem Sacramentum insinuaturn apud Marcum; commendatum autem, & promulgatum per Jacobum Apostolum, qui cap. 5. in Epistola Catholica sic habet: *Infirmatur quis in vobis? inducat presbyteros Ecclesie, & orent super eum, ungentes eum oleo in nomine Domini. Et oratio fidei salvabit infirmum, & alleviabit eum Dominus; & si in peccatis sit, dimittentur ei.* Hæc enim tam absoluta promissio non nisi in institutione Domini fundari potest, quia solius Domini est, signo sensibili annectere infallibiliter gratiam & remissionem peccatorum. Videri potest Bellar. *tom. 2. controversiar. in 4. controvers. generali lib. 1.*

3. Ex iisdem Jacobi verbis, & ex Apostolica traditione per manus accepta infertur quænam sit materia, forma, Minister, & effectus hujus Sacramenti, ut docet Trid. in *cit. cap. 1.* Materia remota est oleum olivarum, ex Trid. *cit. & Flor. in decreto Unionis*, quia tale oleum est, quod dicitur simpliciter oleum. Debet autem esse ab Episcopo benedictum, ex doctrina utriusque Concilii in locis citatis, benedictione diversa

versa ab ea, per quam benedicitur *Chrisma*, quod adhibetur pro Sacramento Confirmationis, pro Consecratione Episcopi, Ecclesiae, Altaris, Calicis, fontis baptismalis &c. cum praesertim *Chrisma* componatur etiam ex balsamo, ut supra diximus in hac secunda parte Institutionum tit. 4. num. 3. oleum autem pro Extrema Unctione nullo alio liquore miscetur. Item debet esse benedictum eo ipso anno in quinta feria, quae est in Coena Domini, quo tempore singulis annis eam benedictionem peragi ex traditione Apostolica & statutis Decretalium, testatur Synodus Aquisgran. sub Ludovico Pio Imperatore in cap. 8. cujus initium est *Statutum etiam est*: quemadmodum idem etiam fit de *Chrysmate*, juxta textum in *c. Litteris 18. de consecr. dist. 3.*

4. Materia proxima ejusdem Sacramenti est Unctio ex oleo facta, quae aptissime Spiritus Sancti gratiam, qua invisibiliter anima aegrotantis inungitur, repraesentat, ut loquitur Trid. in cit. sess. 14. de Sacramento Extremae Unctionis cap. 1. Debet autem fieri cum forma Crucis, ut praxis ostendit, atque etiam colligitur ex cap. Numquid 10. de consecr. dist. 5. juncta ibid. Gloss. Item fieri debet in certis partibus corporis, quae à Florent. in dec. Unionis numerantur septem, videlicet oculi propter visum, aures propter auditum, nares propter

ter

ter odoratum , os propter gustum vel locutionem , manus propter tactum , pedes propter gressum , renes propter delectationem ibidem vigentem : quidquid sit utrum omnes , & singulæ istarum omnium partium unctiones sint essentielles , aut saltem de necessitate præcepti requisitæ de qua re videri potest Suar. tom. 4. in 3. disp. 39. sect. 2. art. 4.

5. Forma sunt illa verba : *Per istam Sanctam Unctionem , & suam piissimam misericordiam indulgeat tibi Dominus quidquid &c.* In qua forma illud est speciale, quod fiat per verba deprecativa, cum in reliquis Sacramentis fiat per indicativa, ut puta Sacramentum Pœnitentiæ fit per verbum *Absolvo te &c.* at Sacramentum Extremæ Unctionis per verbum *Indulgeat tibi Dominus* , quod est deprecativum. Ratio hujus est ipsa Christi voluntas in hoc Sacramentum instituentis , quam Ecclesiæ colligit ex illo Jacobi *Orent super eum.* Nec etiam deest ratio congruentiæ , quam rectè notat Suar. in loco supracitato : quia scilicet hoc Sacramentum ordinatur ad obtinendum per modum indulgentiæ id , quod in judicio Pœnitentiæ obtineri non potuit per modum justitiæ , propter imperfectam hominis satisfactionem , vel dispositionem. Unde quia homo infirmus jam est quasi viribus destitutus ad satisfaciendum ; ideo exoratur Deus, ut remittat

fi

si quid post Sacramentum Pœnitentiæ residuum est.

6. Minister hujus Sacramenti est solus sacerdos, juxta Trid. in cit. *sess. 14. cap. 3. & can. 4. de Sacram. extr. Unctionis*, quod etiam colligitur ex illo Jacobi *Inducat presbyteros Ecclesia*. Quinimo ut non solum validè, sed etiam licitè idem Sacramentum conferatur, debet ministrari ab habente jurisdictionem non impeditam supra infirmum, puta à Parocho, vel ab habente licentiam à Parocho, ut colligitur ex *Clém. 1. de privileg.* Quod tamen intelligitur communiter à Doctoribus, teste *Castrop. tract. 25. disp. unica puncto 7. n. 5.* extra casum necessitatis: Si enim Parochus præsens non sit, & infans periculum mortis non permittat obtineri licentiam à Parocho, docent ministrari posse extremam unctionem à quolibet Sacerdote, qui non sit excommunicatus, aut suspensus.

7. Subjectum capax ejusdem Sacramenti suscipiendi est omnis homo baptizatus, qui sufficienter usum rationis habeat aut habuerit, & sit in gravi infirmitate, unde Medicorū judicio censeatur esse in vitæ periculò constitutus. Ministrari enim hoc Sacramentum non potest iis qui Baptismū non acceperunt, cum Baptismus sit reliquorum Sacramentorū janua, vitæq; spiritualis, ex *Elorent. in decreto Unionis*. Item ministrari non potest Infantibus, aut perpetuo a-

men-

mentibus, ut ostendit praxis Ecclesiæ, & clarè deducitur ex fine hujus Sacramenti à Synodo Tridentina declarato in cit. *Sess. 14. de Sacram. extrema Unctionis cap. 2.* Institutum enim est ad superandam luctam, & tentationes dæmonis, ad sublevandum hominem inter molestias ægritudinis, & ad delicta, si qua sint adhuc expianda, peccatique reliquias abstergendas: quibus omnibus non indiget Infans, aut qui perpetuo amens fuerit. Demum ministrari tantum potest Infirmis, de quorum morte timetur, ut clarè colligitur ex illo Jacobi *Infirmatur quis in vobis? &c.* ex Florent. in Decreto Unionis, & ex Trid. in cit. *sess. cap. 3.* Inde fit, damnatum ad mortem, aut alia ratione morti proximum, si tamen corpore sanus sit, non esse hoc Sacramento muniendum.

8. Effectus hujus Sacramenti est gratia Spiritus Sancti, secum trahens auxilia prævenientia, quibus ægroti animus alleviatur, & roboratur tum ad fiduciam de Divina misericordia concipiendam, tum ad levius ferendos morbi labores, tum ad facilius resistendum tentationibus dæmonis, ut nuper diximus ex Trid. in cit. *cap. 2.* Rursus effectus hujus Sacramenti est remissio peccatorum, si fortè infirmus sit illis gravatus, eorumque remissioni non ponat obicem, juxta illud Jacobi *Et si in peccatis sit, remittentur ei.* Alius denique ejusdem effectus est
ipsum

ipsius corporis sanitas, si ea sit salutis animæ expediens, ex Florent. & Trid. in locis supra citatis.

9. Obligatio ad hoc Sacramentum suscipiendum non est tanta, quanta ad suscipiendum Sacramentum Pœnitentiæ & Eucharistiæ: unde tempore interdicti generalis, quamvis concedatur morientibus Pœnitentia sacramentalis, & Eucharistia, non tamen conceditur Sacra Unctio juxta textum in *cap. Quod in te 11. de pœnit. & remis.* Si tamen absque causa omittatur, aliquod peccatum est, quod etiam erit gravissimum; si aliquis contemptus intercedat, aut aliquod scandalum ex ejus omissione generetur; si præsertim Infirmus suscipere non possit Sacramentum Pœnitentiæ, & Eucharistiæ, & aliunde sufficientem dispositionem habeat ad Sacramentum Unctionis recipiendum: quia in articulo mortis tenetur quis eo meliori, quo potest modo sibi consulere ad remissionem peccatorum obtinendam. Videri potest *Castrop. tract. 25. disp. unica. puncto 8.*

T I T. VIII.

De Sacramento Ordinis.

1. Absolutis iis quæ pertinent ad Sacramenta necessitatis, Sacramenta voluntatis aggrega-

gredimur , inter quæ primo numeratur Sacramentum Ordinis , ut supra diximus in hac 2. parte Institutionum tit. 2.

2. Nomine Ordinis latius accepti significatur certa qualitas , & status hominum ad certum aliquod munus seu vivendi genus destinatus , unde factum est , ut per antonomasiam status Clericorum , qui sunt certo ritu ad Divinum cultum , & Altaris ministerium specialiter deputati , Ordo dicatur : & frequentius eo nomine significatur illa ipsa potestas , quam Clerici receperunt ad ministrandum Altari ; quemadmodum sacra illa Cæremonia , per quam stabiliter eam potestatem recipiunt , dicitur Ordinatio ac de Ordine seu Ordinatione hoc modo accepta sermo erit in præsentis titulo.

3. Prædictam Ordinationem esse Sacramentum à Christo Domino institutum , est de fide , ut constat tum ex Florent. in citato decreto Unionis , tum ex Trid. *Sess. 7. can. 1. & sess. 23. cap. 3. & can. 3.* Competit enim illi esse signum sensibile infallibiliter collativum gratiæ obicem non ponenti , juxta illud Apostoli 2. ad Tim. 1. *Admoneo te ut resuscites gratiam Dei , quæ est in te per impositionem manuum mearum &c.* Videri potest per Bellar. *tom. 2. controv. de Sacram. Ordinis c. 2.*

4. Cum autem multiplex sit Altaris ministerium,

rium, ad quod Clerici per Sacram Ordinationem specialiter consecrantur; plures quoque sunt Ordines, quorum quilibet participat rationem Sacramenti, sed omnes simul per quandam attributionis unitatem veniunt sub uno nomine Sacramenti Ordinis; tum quia in hoc genere omnes conveniunt; tum praesertim quia omnes respiciunt principaliter eundem finem, nempe Sacram Eucharistiam. Ordines ejusmodi numerantur ex Trid. *sess. 23. cap. 2.* Ostiarius, Lectoratus, Exorcistatus, Acolyratus, Subdiaconatus, Diaconatus, & Sacerdotium de quibus, eorumque officiis plura jam diximus *in 1. part. institut. tit. 8. 9. & 10.*

5. Quilibet istorum Ordinum habet suam propriam materiam, suamque propriam formam. Materia est illud, per cujus traditionem confertur Ordo, ex Flor. *in cit. decreto Unionis §. Sextum Sacramentum* ut puta in Ordinatione Sacerdotis, per quam traditur illi potestas consecrandi Corpus, & Sanguinem Domini, porrigitur illi Calix cum vino, & Patena cum pane, & in alia Ordinationis parte, per quam illi traditur potestas in Corpus Christi mysticum, Episcopus super ipsum manus imponit sub illis verbis *Accipe Spiritum Sanctum. Quorum remiseris peccata &c.* & propterea plures Doctores etiam eam manus impositionem assignant pro materia Ordinationis Sacerdotalis, ut videre

est apud Castrop. *tract. 27. disp. unica puncto 4. num. 7.* Diaconatus autem confertur per libri Evangeliorum dationem. Subdiaconatus per Calicis vacui cum patena vacua superposita traditionem. Acolytho traditur Ceroferarium cum cereo extincto, & urceolus vacuus aquæ, & vini: Exorcistæ porrigitur liber, in quo exorcismi continentur. Lectori liber lectionum. Ostiario claves Ecclesiæ. Forma autem singulorum istorum Ordinum sunt ea verba, quæ ab Ordinante tradente materiam interea proferuntur.

6. Episcopatus etiam habet rationem Sacramenti, ut ex pluribus firmat Bellar. *tom. 2. controuv. de Sacr. Ordinis l. 1. cap. 5.* Quamvis enim non sit adæquatè distinctus à Sacerdotio, attamen illud quodammodo perficit, & extendit imprimendo characterem, conferendo gratiam, & tribuendo potestatem confirmandi, & ordinandi, quæ simplici Presbytero non est concessa: unde fit, Episcopus esse Presbyteris superiores juxta Trid. *sess. 23. de Sacr. Ordinis can. 7.* Materia Episcopatus assignatur impositio manuum Episcoporum supra caput Ordinandi: forma autem sunt illa verba, quæ Episcopi dum manus imponunt, proferunt.

7. Circa primam Tonsuram, quæ prædictis Ordinibus præmittitur, controversia est inter Authores, utrum numeranda sit inter Ordines,

K

nec

necne ? asserentibus communiter Theologis eam Ordinem stricto modo non esse , ut supra indicavimus. *lib. 1. tit. 10. in fine*; at in contrarium eam esse Ordinem sentientibus pluribus Canonistis , ut videre est apud Fagn. in *cap. cum contingat. de atate & qualitate*. Utraque tamen sententia conciliari facile potest , adhibita distinctione diversarum significationum , in quibus nomen Ordinis accipi potest. Nam prout Ordo significat certam quandam & stabilem potestatem ad aliquod Altaris ministerium exercendum , prima Tonsura Ordo non est , cum per illam Tonsuratus nulli certo Altaris ministerio deputetur ; & in hoc sensu procedit Theologorum sententia : at quatenus Ordo sumitur pro certa quadam qualitate & statu personarum , quomodo frequenter sumi diximus ab initio hujus tit. *num. 2.* vocari potest Ecclesiasticus Ordo prima Tonsura , quia per illam Tonsuratus segregatur à statu laicali , & admittitur ad Clericalem , ex cit. *c. cum contingat. n. de atate & qualitat.*

8. Præter supradicta essentialia , quæ in singulis Ordinationibus requiruntur , spectantia ad materiam , & formam ; aliæ etiam cæremoniæ interveniunt , quæ tamen non sunt de necessitate Sacramenti , sed solû de necessitate præcepti. Talis censetur esse unctio , per quam caput Episcopi ungitur sacro Chrismate , & unctio

per

per quam Sacerdos ungitur in manibus Oleo benedicto, & sic de pluribus aliis. Quod si in Ordinatione Episcopi omiffa fuerit Sacra Unctio, non debet tota Ordinatio iterari, sed solum unctio omiffa suppleri debet, ut præcipitur in *c. unico de Sacra Unct.* videri potest Sanch. *Consil. lib. 7. dub. 13.*

9. Effectus Sacræ Ordinationis multiplex est. Primus est, sicut & reliquorum novæ Legis Sacramentorum, collatio sanctificantis gratiæ non ponentibus obicem, juxta *Trid. sess. 7. de Sacram. in genere can. 6. & 7.* Ea autem gratia sanctificans confertur cum ordine ad auxilia pro ritè & competenter exereendo cujuscumque Ordinis officio, quod etiam commune est reliquis Sacramentis in ordine ad proprios fines. Alter effectus est spiritualis illa potestas quæ cuilibet Ordinato specialiter traditur ad aliquod Altaris ministerium, puta potestas consecrandi, & absolvendi, quæ traditur Sacerdoti, & sic de reliquis. Tertius demum effectus est Character indelebiter impressus in anima, unde Ordo numeratur inter ea Sacramenta quæ iterari non possunt, ut diximus supra *tit. 2. ex Trid. sess. 7. can. 9.*

10. Minister Ordinarius validæ Ordinationis est solus Episcopus consecratus, ex *Florent. in decreto unionis §. Sextum Sacramentum & Trid. sess. 23. cap. 4. can. 7.* Quamvis rece-

pta sententia fit , ex commissione Summi Pontificis posse concedi etiam simplici Sacerdoti facultatem conferendi primam Tonfuram & Ordines minores : quemadmodum diximus *lib. 1. tit. 17. num. 19.* concessam esse quibusdam Abbatibus regularibus , habentibus jus ferendi baculum & mitram , relatè ad suos subditos Regulares. Utrum autem etiam potestas conferendi Ordines sacros delegari possit à Summo Pontifice aliis quàm Episcopo, videri potest disputatum à Castrop. *tract. 27. disp. unic puncto 1. num. 7. & seqq.* aliisque ab ipso citatis.

11. Ut autem ordinatio non solum valida, sed etiam licita fit, plura requiruntur, tum ex parte Episcopi Ordinantis, tum ex parte temporis & loci in quo fit Ordinatio, tum ex parte Ordinandorum.

12. Ex parte Episcopi requiruntur omnes illæ conditiones, quæ ad licitam cujuscumque Sacramenti administrationem exiguntur, ut puta ne sit aliqua censura irretitus, & ut sit in gratia constitutus.

13. Ex parte temporis, pro consecratione Episcopi juxta traditionem Apostolicam assignata est dies Dominica, ex *cap. Quod die 5. dist. 75.* Ordines sacri non nisi in Sabbato quatuor temporum & Sabbato ante Dominicam Passionis & Resurrectionis, secluso privilegio, conceduntur, juxta textum in *c. de eo 3. de*

temp

temporib. Ordinatur. & non nisi tempore Missæ, ut
 habet Ecclesiæ consuetudo. Quod si propter
 multitudinem Ordinandorum, aut aliam ra-
 tionabilem causam, eo die Sabbati aliqua Or-
 dinatio ministrari non potuit; in eo casu per-
 missum esse Episcopo eam Ordinationem dif-
 ferre ad Dominicam sequentem, tradit Layman.
 lib. 4. Theol. mor. tract. 9. cap. 8. nu. 5. Castrop
 in cit. tract. 27. puncto 13. num. 3. aliique apud
 ipsum: dummodo tamen tam ipse Ordinans,
 quam Ordinandus naturale exactumque jeju-
 nium continuet, quia ea continuatio jejunii re-
 putari facit mane diei Dominicæ quasi unam
 diem cum Sabbato ut colligitur ex cap. Litteras
 13. de temporib. Ordination. ubi ex eadem ratio-
 ne declaratur, nullatenus permitti Episcopo
 Ordinem Sacrum die Dominica conferre ei, cui
 Sabbato antecedenti alium Sacrum Ordinem
 contulit, etiamsi jejunium continuet, quia cen-
 feretur duos Sacros Ordines eidem conferre
 eidem die, quod prohibitum est tum in cit.
 cap. Litteras, tum in cap. Dilectus 15. eod. tum
 recentius in Trid. sess. 23. de reform. cap. 13. De-
 mum quod attinet ad minores Ordines lici-
 tum est Episcopis aliquos promovere, non
 multos ne generalis videatur Ordinatio, Do-
 minicis & aliis festivis diebus ad minores Or-
 dines, juxta textum in cap. de eo 3. de tempor.

Ordin. Prima autem Tonsura qualibet anni die conferri potest.

14. Rursus ex parte temporis servanda sunt interstitia, quæ inter susceptionem unius alteriusque Ordinis de jure canonico statuta sunt, quæ præsertim locum habent in Ordinibus sacris. Ab Ordine enim subdiaconatus ad Diaconatum nemini permittitur ascendere ex statuto Trident. *sess. 23. de reform., cap. 15.* si per annum saltem in Subdiaconatu versatus non fuerit, à Diaconatu etiam ad Presbyteratum non datur ascensus ante annum ministracionis, nisi ob Ecclesiæ utilitatem ac necessitatem aliud Episcopo visum fuerit ex Trident. *ibid. cap. 14.* Simile quid decernitur ibi *cap. 11.* circa ascensum ad sacros Ordines à susceptione postremi gradus Ordinum minorum: circa ascensum autem ab uno ad alium eorundem minorum Ordinum decernitur quoque servanda esse temporum interstitia, nisi aliud Episcopo expedire magis videretur.

15. Ex parte loci, opus est ut Episcopus nullum Ordinem extra propriam diæcesim conferat, nisi de licentia expressa proprii Ordinarii, & tunc ejusdem Ordinarii subditis tantum: alioquin tam ipse Ordinans ab exercitio Pontificalium, quam Ordinatus ab executione Ordinum est ipso jure suspensus, ex Trid. *sess. 6. de refor. cap. 5.*

16. Ex

16. Ex parte demum Ordinandorum plura requiruntur, de quibus specialiter sermo est in toto tit. *De temporib. Ordinat. & qualit. Ordinand.* Primò enim requiritur ætas legitima, quæ statuta est à Trident. *sess. 2. de refor. cap. 12.* ut nullus ad Subdiaconatus Ordinem ante vigesimum secundum, ad Diaconatus ante vigesimum tertium, ad Presbyteratus ante vigesimum quintum ætatis suæ annum promoveatur. At pro Episcopatu requiritur ætas 30. annorum completorum, ex *c. cum in cunctis 7. de elect.* Pro susceptione minorum Ordinum nulla certa ætas designata est à Trid. & à jure antiquiori, ut notat *Vasq. to. 3. in 3. p. disp. 246. cap. 4. n. 41.* Quare illa sufficiet, quæ satis scientiæ ac discretionis habuerit ad exercendum munus in iisdem Ordinibus commissum.

17. Secundo requiritur tum morum probitas, qualem decet Ecclesiæ ministros, de qua vide Trident. *sess. 23. de refor. cap. 5. 13. & 14.* tum etiam scientia sufficiens prohibitum enim est Ordinem, imo, & primam Tonsuram illiterato conferre, ex *c. fin. de tempor. Ordinat. in 6.* Illiteratus autem esse reputatur ad primam Tonsuram iuscipiendam, qui fidei rudimenta edoctus non fuerit, & qui legere & scribere nesciat, ex Trid. *in cit. sess. 23. de refor. c. 4.* Pro minoribus Ordinibus opus est intelligentia linguæ latinæ, ex *cit. sess. cap. 11.* Pro Subdiaconatu, &

Diaconatu, præter linguam latinam, exigit Concilium *ibid. cap. 13.* Ordinandus sit instructus iis, quæ ad Ordinem exercendum pertinent. Tandem pro Ordine Presbyteratus requirit Concilium *ibid. cap. 14.* ut Ordinandi etiam ad populum docendum ea, quæ scire omnibus necessarium est ad salutem, ac ad ministranda Sacramenta, diligenti examine præcedente, idonei comprobentur.

18. Tertio requiritur pro susceptione Sacrorum Ordinum titulus beneficii, ut scilicet Ordinandus Beneficium Ecclesiasticum pacifice possideat, quod sibi ad victum honestè sufficiat, ne alioquin cum Ordinis dedecore mendicare, aut sordidum aliquem quæstum exercere cogatur *ex Trid. sess. 21. de reform. cap. 2.* Quod si beneficio ejusmodi careat, patrimonium tamen vel pensionem obtineat, unde honestè vivere possit, hoc tantum titulo ordinari non potest, nisi qui ab Episcopo iudicetur assumendus pro necessitate vel commoditate Ecclesiæ suæ, *ex Trid. ibid.* quod decretum confirmatum etiam est à SS. D. N. Innoc. XII. in Const. quæ incipit *Speculares* edita 6. Novemb. 1694. Salutaris hæc disciplina si ab Episcopo negligatur, sine certo titulo aliquem ordinando, tenetur ipse sustentationem Ordinato subministrare, donec in aliqua Ecclesia ei convenientia stipendia militiæ Clericalis adsignet,

ex c. *Episcopus* 4. c. *cum secundum* 16. de *prob. c. si*
Episcopus 37. eod. in 6.

19. Beneficium autem illud, ad cuius titulum aliquis est promotus, ex eod. statuto Tridentini, resignari non potest, nisi facta mentione quod ad illius beneficii titulum sit promotus, nec ea resignatio admitti, nisi constito quod aliunde vivere commodè possit, & aliter facta resignatio nulla est, ut diximus *lib. 1. tit. 16. num. 11.* Quemadmodum etiam si quis sit Ordinatus ad titulum patrimonii, vel pensionis, non potest illa deinceps sine licentia Episcopi alienare, aut extinguere, vel remittere, donec beneficium Ecclesiasticum sufficiens sit adeptus, aut aliunde habeat unde vivere possit, *ex cit. c. 2. Trid.*

20. Ab hac tamen generali regula excipiuntur Regulares Professi, in quibus loco beneficii succedit voluntaria paupertas. Dixi *Regulares Professi*: quia Regulares qui Professi non sunt, nequeunt ad Sacros Ordines promoveri absque titulo beneficii, ut statutum est pro sæcularibus Clericis, ex declaratione B. Pii V. in Bulla quæ incipit *Romanus Pontifex* edita die 11. Novembris 1568. quæ est 75. ejusdem Pontificis in Bullario: sub qua tamen declaratione non comprehenduntur Religiosos Societatis **J E S U** vota biennii emittentes, qui licet non sint Professi, sunt tamen propriè Reli-

K 5

giosi,

giosi, constat ex Bulla Greg. XIII. *Ascendente* edita 14. Junii 1584. quæ est 89. ejusdem Pontificis in Bullario, & ex Bulla Greg. XIV. *Ecclesiæ Catholica*, quæ est 10. ejus Pontificis in Bullario, edita 5. Kal. Julii 1591.

21. Quartò requiritur ut Ordinandus nulla sit censura aut irregularitate ligatus, de quibus in particulari sermo erit infra lib. 4.

22. Quintò demum opus est ut ordinetur à proprio Episcopo, vel si ab alio, saltem de licentia proprii Episcopi, obtentis ab ipso literis dimissoriis. Si enim Episcopus aliquis alienum subditum absque tali licentia ordinare præsumpserit, suspenditur per annum à collatione Ordinum, & præterea taliter Ordinatus à suscepti Ordini executione suspensus est, ut sumitur ex *cap. Eos qui 2. de temporib. Ordinatus. 9. q. 2. per totam, & c. 1. dist. 71.*

23. Proprius autem Episcopus pro re præsentis ille dicitur, cui aliquis subditur vel ratione beneficii, vel ratione originis, vel ratione domicilii, ut sumitur ex *c. Cum nullus 3. de temporib. ordinat.* In quibus quænam regula servanda sit pro susceptione Ordinum, latè declaratur in supra cit. Const. SS. D. N. Innoc. XII. *Speculatores* edita 6. Novemb. 1694.

24. Quòd enim attinet ad rationem beneficii, decernitur ibidem, ut nullus Clericus ratione
sujus

cujusvis beneficii in aliqua diœcesi obtenti sub-
 jecti dicatur jurisdictioni illius Episcopi, in cujus
 diœcesi beneficium hujusmodi situm est, ad ef-
 fectum suscipiendi ab eodem Episcopo Ordines ; nisi ipsum ejus sit redditus , ut ad congruam vitæ sustentationem , sive juxta taxam synodalem , sive , ea deficiente , juxta morem regionis pro promovendis ad sacros Ordines, deductatis oneribus, per se sufficiat , illudque ab Ordinando pacifice possideatur , sublata quacumque facultate supplendi , quod deficeret fructibus ejusdem beneficii cum adjectione patrimonii etiam pinguis, quod ipse Ordinandus in eadem , seu alia quavis diœcesi obtineret. Decernitur quoque , ut etiam in casu , quo quis ratione beneficii sufficientis subditur jurisdictioni Episcopi ad effectum suscipiendi ab ipso Ordines, non tamen ab eodem ordinetur, nisi habuerit testimoniales litteras proprii Episcopi tam originis quam domicilii super suis natalibus, ætate, moribus, & vita, à quo legitime promotus fuit ad Clericalem Tonsuram, seu etiam ad minores Ordines : & ut Episcopus ordinans tam de prædictis testimonialibus litteris, quam de redditu beneficii hujusmodi expressam in consueta collatorum Ordinum attestatione facere debeat mentionem , & ut eadem testimoniales litteræ in actis Curia Episcopalis conserventur.

25. Quod attinet ad rationem originis, statuitur ibidem, ut ratione Originis ille tantum subditus sit ac esse intelligatur, qui naturaliter ortus est in ea diocesi, in qua ad Ordines promoveri desiderat: dummodo tamen ibi natus non fuerit ex accidenti, occasione nemirum itineris, officii, legationis, mercaturæ, vel cujusvis alterius temporalis moræ, seu permanentiæ ejus Patris in illo loco, quo casu nullatenus ejusmodi fortuita nativitas, sed vera tantum & naturalis Patris origo erit attendenda. Quod si quis tanto temporis spatio, in eo loco, in quo ex accidenti, sicut præmittitur, natus est, moram traxerit, ut potuerit ibidem canonico aliquo impedimento irretiri, tunc etiam ab Ordinario ejus loci litteras testimoniales, ut supra, obtinere, illasque Episcopo ordinanti, per eum in collatorum Ordinum testimonio similiter recensendas, præsentare teneatur. At si Pater in alieno loco, ubi ejus filius natus est, tamdiu, ac eo animo permanferit, ut inibi verè domicilium de jure contraxerit, tunc non origo Patris, sed domicilium per Patrem legitimè, ut præfertur, contractum pro Ordinatione ejusdem filii attendi debeat.

26. Demum quod attinet ad rationem domicilii, decernitur ut subditus ratione domicilii ad effectum suscipiendi Ordines is dumtaxat

taxat censeatur, qui licet alibi natus fuerit, illud tamen adeo stabiliter constituerit in aliquo loco, ut vel per decennium saltem in eo habitando, vel majorem rerum, ac bonorum suorum partem cum instructis ædibus in locum hujusmodi transferendo, ibique insuper per aliquod considerabile tempus commorando, satis superque suum perpetuo ibidem permanendi animum demonstraverit: & nihilominus ulterius utroque casu se vere, & realiter animum hujusmodi habere jurejurando affirmet. Si quis tamen à propriæ originis loco in ea ætate discesserit, qua potuerit alicui canonico impedimento obnoxius effici, etiam Ordinarii suæ originis testimoniales litteras, ut supra, afferre debebit, ac de illis expressa similiter mentio in susceptorum Ordinum litteris facienda erit.

27. Prædicta procedunt etiam pro iis, quos in alicujus Episcopi familiaritate, vel famulatu versari contingat. Si enim aliquis subditus sit alterius diœcesis, ordinari non potest, nec ad primam Tonsuram promoveri ab Episcopo cujus est familiaris, & famulus, nisi idem Episcopus ad præscriptum Tridentini *sess. 23. cap. 9. de refor.* familiarem prædictum per integrum, & completum triennium in suo actuali servitio secum retinuerit, ac suis sumptibus aluerit. In quo etiam casu servitii triennalis pro eo ordinando opus erit testimonialibus litteris propriis

ejus Prælati, originis scilicet seu domicilii: & insuper Episcopus ordinans, quacumque fraude cessante, statim, hoc est saltem intra terminum unius mensis à die factæ Ordinationis, re ipsa illi conferre tenetur beneficium, quod ei ad vitam sustentandam, juxta modum superius præfinitum, sufficiat, ac in Ordinationis hujusmodi Testimonio expressam itidem familiaritatis, ac litterarum prædictarum mentionem facere tenetur. Ita expresse decernitur in cit. *Constit. Speculatores*: ubi etiam contra prædictorum transgressores adjicitur pœna, ut Ordinans à collatione Ordinum per annum, Ordinatus autem à susceptorum Ordinum executione, quamdiu proprio Ordinario videbitur expedire, eo ipso suspensus sit.

T I T. IX.

De Sponsalibus, & Matrimoniis.

1. **A**lterum Sacramentum voluntatis est matrimonium; legitimus nempe contractus viri, & fœminæ, gratiæ spiritualis collativus, quo mutuam sibi invicem suorum corporum potestatem tradunt. Vim Sacramentalem spiritualis gratiæ collativam habet matrimonium ab institutione Christi Domini. Quamvis enim etiam ante adventum Christi daretur matrimo-
nium;

nium; attamen Christus illud elevavit in verum, & proprium Sacramentum, quod est de fide & constat ex *Trid. sess. 24. can. 1.* Videri potest *Bellar. to. 2. Controv. De matrimonii Sacramento controv. 1.*

2. Hæc autem intelligenda sunt de Matrimonio quod inter fideles contrahatur: ii enim dumtaxat sunt Sacramentorum capaces per Baptismum susceptam, qui reliquorum Sacramentorum, & vitæ spiritualis janua est, ut supra diximus *hoc libro 2. tit. 3. nu. 1.* Matrimonia igitur quæ inter non baptizatos celebrantur, utcumque facta sint juxta leges, non tamen Sacramenta sunt, sed contractus mere civiles, ut pluribus in locis etiam docuit Augustinus citatus à *Bellar. in supradicta controv. cap. 3.*

3. Hinc Authores communiter Matrimonium triplicis generis assignant, nempe Matrimonium legitimum, Matrimonium ratum, & Matrimonium consummatum. Matrimonium legitimum dicitur, quod legitimo contrahentium consensu perficitur, & hoc commune est omni matrimonio, etiam ab Infidelibus celebrato. Matrimonium ratum vocatur, quod insuper habet rationem Sacramenti, per quam majorem firmitatem & indissolubilitatem acquirit, ut constat ex *cap. Quanto 7. de divortis.* Consummatum denique dicitur ex quo sequitur copula. Matrimonium ratum significat unionem Christi
per

per Gratiam cum Ecclesia : Consummatum autem designat Sacrosanctum conjugium, quod contractum est inter Christum , & Ecclesiam per Incarnationis Mysterium.

4. Circa Materiam, & formam hujus Sacramenti varia opinati sunt varii Doctores, quorum sententias abunde refert, & examinat *Th. Sanch. de Matrim. lib. 2. disp. 5.* ubi inter reliquas eam tamquam probabiliorem amplectitur post *D. Th. in 4. dist. 26. q. 2. art. 1.* Suarium *to. 1. de Sacram. q. 60. art. 8. disp. 2. sect. 1.* Bellarminum *lib. 1. de Matrim. cap. 6.* aliosque, quæ docet quod sicut alii contractus conficiuntur traditione, & acceptatione illius rei, de qua est contractus, ipsa autem res non concurrit nisi tamquam materia circa quam; ita pariter in matrimonio, ejus essentia consistit in mutua traditione, & acceptatione corporum, hoc est in consensu utriusque conjugis verbis aut nutibus expresso, qui quatenus mutuam traditionem continent, habent rationem materiæ, quatenus autem efficiunt mutuam acceptationem, habent rationem formæ: ipsa autem conjugum corpora sunt materia circa quam fit contractus: quod præsertim procedit si matrimonium consideretur prout est in fieri, si enim consideretur prout est in facto esse, seu prout est quid permanens postquam semel celebratum est; idem

Sanch.

Sanch. ibidem cum Bellar. concedit vocari posse ipsos conjuges materiam ejusdem.

5. Inde fit quod quamvis in contrahendo matrimonio intervenire necessario debeat Parochus, ut postea explicabitur, idem tamen Parochus non est proprie hujus Sacramenti minister, cum neque ponat materiam, neque formam Sacramenti hujus; sed ipsi contrahentes sunt Ministri conficientes hoc Sacramentum: unde etiam matrimonia clandestina, quæ ante Concilium Trid. absque interventu Parochi celebrabantur, rata erant, & vera matrimonia, ex Trid. sess. 24. cap. 1. de refor. matrim. Quamvis enim Christus Dominus elevaverit matrimonium ad esse Sacramenti, reliquit tamen in illo naturam contractus: de natura autem contractus est, ut ipsi contrahentes suis consensibus se ligent, nec alius, præter ipsosmet, contractum efficiat.

6. Quia autem contractui matrimoniali præcedere solent sponsalia; ideo de his dicendum breviter aliquid hic est. Sponsalia dicta sunt à spondendo. Nam etiam veteribus moris fuit stipulari, & spondere sibi uxores futuras, l. 2. ff. de sponsalib. unde in l. 1. ff. eod. definiuntur sponsalia, *mentio & repromissio nuptiarum futurarum*. Debet autem ejusmodi promissio mutua esse aliquo externo signo manifestata, quod fieri potest, vel expressis verbis, ut si sibi

mutuo dicant *Ego te accipiam in meam conjugem, & ego te in meum*; vel litteris, ut cum pacifcuntur de futuris nuptiis per epistolam, vel alio quolibet externo signo sufficienter demonstrante reciprocum consensum utriusque contrahentis.

7. Sed & idem perfici potest per Procuratorem habentem speciale mandatum, juxta textum in *c. fin. de procurator. in 6.* ubi etiam precipitur, ut Procurator habens ejusmodi speciale mandatum, non possit alium substituere, nisi hoc eidem specialiter sit commissum, propter magnum, quod ex facto tam arduo posset periculum imminere; quod statutum quamvis loquatur expresse dumtaxat de matrimonio, extendendum tamen esse etiam ad sponsalia quæ sunt dispositio; & via ad matrimonium, tradit Sanch. *de matrim. lib. 2. disp. 11. nu. 3. & 5. arg. l. Oratio 16. ff. de sponsalib.*

8. Habiles ad sponsalia contrahenda sunt generaliter illæ personæ, inter quas accedente legitima ætate dari potest licite, & valide matrimonium. Promissio enim rei illicitæ nulla est, ex *c. nemo potest 6. c. non est obligatorium 58. c. in malis promissis 69. de reg. jur. in 6.* Requiritur etiam ad sponsalia contrahenda liber usus rationis, unde perpetuo amentes, & furiosi contrahere non possunt, cum non habeant determinatum consensum, *c. dilectus filius 24. de sponsalib.*

lib. nisi habeant lucida intervalla; & tempore talium intervallorum sponsalia contrahantur.

9. Sponsalia legitime, & absolute contracta per se, & regulariter obligant sub culpa mortali ad matrimonium suo tempore contrahendum, non minus ac obligent alii contractus in materia gravi, c. de conjugali 50. 27. q. 2. c. 2. de spons. aliisque juribus, per quæ correctæ est l. 1. C. de sponsalib. ubi olim de jure civili, alii desponsata renuntiare conditioni, & nubere alii non prohibebatur, ut tradit Sanch. cum communi sententia lib. 1. de matrim. disp. 27. Si quis igitur à talibus sponsalibus absque legitima causa resiliat, moneri debet à Judice Ecclesiastico, & per censuram compelli ad matrimonium contrahendum, c. ex litteris 10. de sponsalib. Nisi tamen coactio timeatur habitura difficilem exitum, aut impeditura libertatem consensus; in quo casu resiliens monendus erit potius quam cogendus, juxta textum in c. requisivit 17. eod. Libera enim matrimonia esse debent, ut dicitur in c. gemma 29. eod. ubi propterea prohibetur etiã in contractu sponsalium impositio pœnæ solvendæ per eum qui à sponsalibus resiliverit: quia scilicet metu pœnæ restringeretur libertas matrimonii. Ejusmodi pœnæ impositio in sponsalibus prohibita etiã est in jure civili, ut constat ex l. mulier. 5. §. fin. C. de sponsalib.

10. Hoc tamen non obstante, arrhas dari posse,

posse, hoc est aliquid ab Sponso Sponsæ, vel è contra, in signum, & pignus matrimonii promissi, quod fide; violator amittat, est sententia recepta, ex permissione utriusque juris, ut constat ex cit. *l. mulier. c. si quis uxorem* 14. 27. q. 2. & *c. Nostrates* 3. 30. q. 5. Timor enim amissionis arrharum regulariter non impedit libertatem, quemadmodum timor solvendæ pœnæ promissæ: quia arrhæ, utpote necessario statim tradendæ, non nisi in exigua quantitate, & matura deliberatione concedi solent; secus autem pœna, quæ quia non traditur, sed tradenda promittitur, facile, & incautè, & in magna quantitate offertur. Videri potest Sanch. *de matrim. lib. 1. disp. 35.*

11. Prædicta obligatio ex sponsalibus contracta, ne ab illis recedatur, sed procedatur ad matrimonium suo tempore contrahendum, intelligenda est ubi legitima resiliationis causa non intervenerit. Multiplex enim assignari potest causa, propter quam sponsalia dissolvi possint, cum Sacramentum ipsa non sint, sed tantummodo via ad Sacramentum Matrimonii suscipiendum. Primo igitur dissolvuntur ex mutuo utriusque consensu libero, ut colligunt Doctores ex *c. 2. de sponsalib.* ubi affertur exemplum contractus societatis, qui per mutuum sociorum consensum expirat, quemadmodum per mutuum eorundem consensum celebratus fuit: quia

quia omnis res per quascumque causas nascitur, per easdem dissolvitur. c. 1. de reg. jur. Secundò dissolvuntur per professionem religiosam in Religione approbata, & per susceptionem Ordinis Sacri: utraque enim incapacem reddit matrimonii contrahendi: quidquid sit utrum sponsalibus adstrictus, sponsa deserta, possit licite Religionem ingredi, aut sacro Ordine initiari, ubi præsertim fuerint sponsalia jurata, de quo disputat Sanch. de matrim. lib. 1. disp. 43. & disp. 47. Castrop. par. 5. de sponsalib. disp. 1. puncto 17. n. 4. & puncto 19. aliique apud ipsos.

12. Tertio dissolvuntur per sequentem fornicationem sive Sponsi, sive Sponsæ. Si enim hæc sufficiens est causa ad dissolvendam matuam conjugum habitationem post contractum conjugium; à fortiori sufficiet ante contractum conjugium ad cohabitationem non contrahendam: quia turpius ejicitur quam non admititur hospes, ut dicitur in c. quemadmodum 25. de jurejur. Cum autem hæc sponsalium dissolutio concessa sit in solius innocentis favorem, & id quod ob gratiam alicujus conceditur, non fit in ejus dispendium retorquendum c. 61. de reg. jur. in 6. ideo solus innocens habet jus rescindendi sponsalia, fornicans autem adhuc obstrictus est sponsalium obligationi, si alter Sponsus perficere contractum velit, ne commodum ex iniquitate reportet.

13. Quar-

13. Quartò solvi possunt sponsalia si gravis aliqua mutatio post illa contracta superveniat, ut puta si mulier fieret non solum leprosa, sed etiam paralytica, vel oculos, vel nasum amitteret, vel quicquam ei turpius eveniret, juxta textum in cit. c. quemadmodum 25. de jurejur. aut etiam ex defectu promissæ dotis, ut docet communis sententia teste Castrop. in cit. disp. 1. puncto 28. quia promissio dotis est veluti conditio sub qua sponsalia celebrantur: quare deficiente ea conditione, etiam citra fæminæ culpam, non obligabunt, ut docet Sanch. de matrim. lib. 1. disp. 59.

14. Demum solvuntur sponsalia, si non licite, saltem valide per subsequens matrimonium per verba de præsentì contractum ab alterutro cum alia persona, ex c. si inter 31. de sponsal. vinculum enim matrimonii est fortius, & prævalet vinculo sponsalium.

15. Præter obligationem supradictam, quæ oritur ex sponsalibus, legitime celebratis, alius quoque sponsalium effectus est quædam quasi affinitas, seu propinquitas, quæ de Jure Canonico introducta est, atque contrahitur à Sponso relate ad consanguineos suæ Sponsæ, & vicissim à Sponsa relate ad consanguineos sui Sponsi, eo proportionaliter modo quo perfecta affinitas contrahitur ex matrimonio contracto per verba de præsentì. Ratione hujus propinquitatis,

tatis, nequit qui matrimonium contrahere cum aliqua, quæ sit consanguinea alterius, cum qua prius sponsalia contraxit, & vicissim matrimonium contrahere non potest mulier cum aliquo consanguineo alterius, cui se prius desponsavit, ut constat *ex c. sponsam 8. de sponsat lib. c. ad audientiam 4. eod.* & propterea talis affinitas ex sponsalibus contracta numeratur inter impedimenta dirimentia, de quibus paulo infra sermo erit, vocaturq; impedimentum iustitiæ publicæ honestatis, *ex c. unico de sponsal. in 6.*

16. Hoc impedimentum antiquitus oriebatur ex quibusvis sponsalibus puris & certis, etiam si ea essent nulla propter aliquod impedimentum dirimens, puta propter consanguinitatem, affinitatem, Sacros Ordines &c. dummodo non essent nulla ex defectu consensus; *ex cit. c. unico de sponsalib. in 6.* item extendebatur usque ad quartum gradum, ut sumitur *ex c. non debet 8. de consanguinit. & affinit.* At per Tridentinum *sess. 24. cap. 3. de refor. matrim.* statutum est, ut hoc impedimentum non oriatur nisi ex sponsalibus validis; ubi autem valida fuerint, non excedat primum gradum. Quid autem sint gradus, ubi de affinitate, vel consanguinitate sermo est, & quomodo numerandi, paulo inferius exponetur.

17. Post sponsalia, quæ contrahuntur per verba de futuro, sequitur Matrimonium contractum per verba de præsentibus, quod in lege

Evan-

Evangelica, ut supra diximus, est Sacramentum. Ad illud valide contrahendum requiritur liber consensus & acceptatio utriusque Sponsi; ut postulat ipsa natura contractus. Item requiritur ut contrahatur in facie Ecclesiæ, seu coram proprio Parocho, & Testibus. Matrimonia enim sine tali solemnitate contracta, vocantur clandestina, quæ antiquitus, quamvis essent reprobata ab Ecclesia, erant tamen valida: nunc tamen non solum illicita sunt, sed etiam invalida, eo quod à Trid. *sess. 24. de reform. Matr. cap. 1.* fuerint irritata.

18. Præterea requiritur ad validitatem Matrimonii, ut nullum in utriusque contrahente detur impedimentum ex iis, quæ dirimentia nominantur. Huic juri servando consultum est à Trid. in cit. *c. 1. sess. 24.* ubi præcipit, ut antequam Matrimonium contrahatur, ter à proprio contrahentium Parocho tribus continuis diebus festivis in Ecclesia inter Missarum solemnia publice denuntietur inter quos Matrimonium fit contrahendum. Quod si aliquando probabilis sit suspicio, Matrimonium malitiosè impediri posse, tot præcesserint denuntiationes; tunc vel una tantum denunciatio fiat; vel saltem Parocho, & duobus, vel tribus testibus præsentibus Matrimonium celebretur: deinde ante illius consummationem denuntiationes in Ecclesia fiant; ut si aliqua subsunt impedimenta, facilius

dece

delegantur: nisi Ordinarius ipse expedire iudicaverit, ut prædictæ denunciations remittantur; quod illius prudentiæ, & iudicio Sancta Synodus relinquit.

19. Dixi nullum detur impedimentum ex iis quæ dirimentia nominantur. Duplicis enim generis recensentur impedimenta Matrimonii. Alia sunt impedimenta tantum, propter quæ scilicet prohibetur contractus Matrimonii; sed si de facto fiat, valide fit, quamvis etiam illicite. Alia sunt impedimenta dirimentia, quæ ita vocantur, non quia Matrimonium jam semel valide contractum dirimant, sed quia dirimunt Matrimonium attentatum, seu impediunt ne Matrimonium valide contrahatur.

20. Inter impedimenta primi generis, quæ tantum impediunt, sed non dirimunt, numeratur prohibitio, quæ ab Ordinario fiat ad aliquod tempus de conjugio contrahendo, ut constat ex toto tit. *De Matrimonio contracto contra Interd. Eccl.* Secundo tempus feriarum, quod ex *Trid. sess. 24. de reform. Matrim. cap. 10.* extenditur ab adventu Domini usque in diem Epiphaniæ, & à feria quarta Cinerum usque in Octavam Paschatis inclusive: quibus diebus prohibentur nuptiæ solemniter celebrari. Tertio Sponsalia per verba de futuro contracta cum aliqua persona: iis enim permanentibus prohibitum est contrahere Matrimonium cum alia persona. Quar-

L

tò

ro votum simplex non nubendi, aut votum suscipiendi Sacros Ordines, aut ingrediendi Religionem, vel castitatem servandi ex c. *consultus* 4. c. *Meminimus* 3. c. *Rursus* 6. *Qui Clerici* votentes &c. & ex c. *unico de voto in 6.* Alii plura circa hoc genus impedimentorum videri possunt apud Sanch. *lib. 7. de Matrim. disp. 6. & seqq.*

21. Impedimenta secundi generis, quæ non solum reddunt illicitum contractum Matrimonii, sed etiam impediunt ne valide fiat, uno & illud dirimunt si forte attentatum fuerit, a tanto jure veteri sunt 12. quibus alia duo addita sunt à Trid. *sess. 24. de refor. matrim. cap. 1.* & quæ omnia his versibus continentur.

Error, Conditio, Votum, Cognatio, Crimen.

Cultus, disparitas, vis, ordo, ligamen, honestas

Si sis Affinis, si forte coire nequibis,

Si Parochi, & duplicis desit presentia testis,

Raptave sit mulier, nec parti reddita tuta:

Hæc socianda vetant, connubia facta retrahunt.

Impedimenta tribus primis versibus contenta sunt etiam de jure veteri: ea autem, quæ duobus sequentibus versibus continentur, statuta sunt à Trid. in locis citatis.

22. Primum igitur impedimentum dicitur mens error, qui fit circa personam ipsam, si quis existimans se contrahere cum una persona, contrahat cum alia. Ad valorem enim Matrimonii

tristis

matrimonii maxime requiritur consensus liber; hic autem cum tali errore non datur, ut sumitur ex *l. si per errorem 15. ff. de jurisd. omnium Iudicum, l. Cum Testamentum 8. & l. Non idcirco. 9. C. de Juris, & facti ignorantia*. Si tamen error sit solum circa qualitatem personæ, ut puta si quis contrahat cum aliqua, quam putat esse divitem, aut nobilem, cum tamen talis non sit; subsistit Matrimonium: talis enim error non impedit consensum substantialiter requisitum, qui respicit personam ipsam, non autem qualitates personæ: nisi tamen ipsa qualitas personæ apponatur in contractu, tanquam conditio sine qua non, ut si quis dicat contrahe tecum si dives aut nobilis es, & aliter non contrahe.

23. Secundum impedimentum est conditio servilis ignorata, ut constat ex *c. 2. 3. & ult. de conjug. servor.* unde si quis liber contraxit cum ancilla cujus servitutem ignorabat, aut è converso, & postquam intellexit conditionem ipsius, nec factò, nec verbo consensit in eandem, separatur matrimonium, & cum alia contrahere poterit. Nomine autem conditionis servilis debet hic intelligi servitus proprie, & rigoroſe dicta, qualis est ea, per quam aliquis ita subicitur dominio alterius, ut possit etiam ab eodem venundari.

24. Tertium impedimentum est votum solenne castitatis, quale est quod emittitur in Professione

fessione Religiosa, & in susceptione Ordinis Sacri, quod dirimit Matrimonium postea contractum, juxta textum in *c. unico de Voto, & voti redempt. in 6.* Votum autem simplex & si quandoque Matrimonium impediatur contrahendum, non tamen rescindere potest Matrimonia post contracta, *ex cit. c. unico*, excepto voto simplici castitatis quod à Religiosis Societatis emittitur post Novitiatum, quod habet vim dirimendi Matrimonium *ex constit. Greg. XIII. Ascendente 89. ejusdem Pontificis in Bullario.*

25. Quartum impedimentum est cognatio quæ triplex est, spiritualis, legalis, & naturalis de quibus singulis extant speciales rubricæ in lib. 4. Decretal. Cognatio spiritualis est propinquitatis personarum jure Ecclesiastico inducta ex susceptione vel ministracione Sacramenti Baptismi, & Confirmationis, eaque contrahitur inter baptizantem, & baptizatum, ejus Patrem, & Matrem, inter Patrimum & baptizatum eiusq; Patrem & Matrem: & idem est in Sacramento Confirmationis. Hoc etiã genus cognationis est impedimentum dirimens, ut supra dictum est *hoc lib. 2. tit. 3. n. ult. & tit. 4. n. 1.* sumiturq; ex toto *tit. de cognat. spirit. & ex Trifess. 24. de resor. matrim. cap. 2.*

26. Cognatio legalis est propinquitatis personarum ex adoptione proveniens, inventa primitus & inducta à Jure civili §. *& hæc adeo*

& §. *Inter eas Instit. de nupt. aliisque juribus, ac deinde à Sacris Canonibus approbata, ut con- stat ex c. Ita diligere 30. q. 3. & ex cap. unico de cognatione legali.* Resultat hæc cognatio primò inter adoptantem, & adoptatum: secundo inter adoptatum, & filios carnales saltem legiti- mos adoptantis, quæ est quasi linea transver- salis in cognatione legali: tertio, per modum cu- jusdam affinitatis, inter adoptantem & uxorem adoptati, nec non inter adoptatum, & adoptan- tis uxorem.

27. Quamlibet hujusce legalis cognationis speciem esse impedimentum dirimens, est sen- tentia recepta, ut videre est in Panor. rubr. de cognat. legali Sanch. lib. 7. de Matrim. disp. 63. ali- isque apud ipsum. Cum enim à Jure Canonico in rubrica de cognat. legal. approbetur in com- muni cognatio legalis, prout statuta fuerat per Jus Civile; per hoc autem statutum fit quam- libet ex dictis cognationibus legalibus esse im- pedimentum dirimens Matrimonii contrahen- di; sequitur quamlibet illarum cognationum etiam de Jure Canonico esse impedimentum dirimens Matrimonii contrahendi. Sed & in particulari, prima species cognationis quæ est inter adoptantem & adoptatum, approbatur in cit. c. Ita diligere 30. q. 3. Altera species lineæ transversalis quæ est inter adoptatum & filios carnales adoptantis, approbatur in cit. c. uni-

co de cognat. legal. & in c. per adoptionem 6. 30. q. 3.
 Tertia species cognationis quæ est inter adoptantem & uxorem adoptati, nec non inter adoptatum & adoptantis uxorem quamvis nullo expresso textu Juris Canonici approbata reperitur; adhuc tamen & ipsa approbata censetur in generali approbatione cognationis legalis, ut notat Sanch. in cit. *disp.* 63. n. 17.

28. Id tamen discriminis pro re præsentis est inter easdem cognationis legalis species, quod prima species impediatur, & dirimat perpetuo matrimonium, id est impedimentum duret inter adoptantem, & adoptatum etiam soluta adoptione seu post emancipationem adoptati, juxta textum in *l. Quin etiam 55. ff. de ritu nuptiar. c. 5.* Ergo non omnes *Instit. de nuptiis.* Idem Juris est de tertia specie ex *l. Adoptivus 14. ff. de ritu nupt.* At secunda species cognationis legalis in linea transversa inter filios carnales adoptantis, & filios ejusdem adoptivos, non impedit in perpetuum, sed quamdiu durat adoptio, seu quamdiu iidem filii sub adoptantis potestate permanent, ex *c. uni. De cognat. leg. c. l. Per adoptionem 17. ff. de ritu nuptiar.* Quare soluta patria potestate, vel per mortem adoptantis, vel per emancipationem secundum leges, sive filii adoptivi, sive naturalis, cessat impedimentum prædictum; ut puta si qua per adoptionem soror tibi esse cœperit, ac deinde

vel ipsa, vel tu emancipatus fueris, nihil est impedimento nuptiis inter te, & illam celebrandis, juxta textum in §. *Inter eas Instit. de nuptiis.*

29. Quod si contingat adoptari aliquem, qui tempore adoptionis sub potestate sua proprios filios habeat, nepotes, aliosve descendentes; in tali casu contrahitur etiam cognatio legalis inter adoptantem, & ipsos. Adoptata enim aliqua persona, censentur adoptati etiam ejus filii, ac descendentes in quovis gradu, qui tempore adoptionis erant in ejus potestate, ut expresse deciditur in *l. Si paterfamilias 15. ff. de adoption.* adeoque inter ipsos, & adoptantem stare non potest matrimonium. Secus est de filiis quæ tempore adoptionis non sunt sub potestate adoptati, unde infert Sanchez in cit. *disp. 63.* posse consistere Matrimonium inter adoptantem, & filiam filiaæ adoptivæ, quia mulier neminem habet in sua potestate, ex §. *fœmina Inst. de adoption.* nec non inter adoptantem, & quemcumque filium illegitimum adoptati, quia illegitimus, quamdiu talis est, non est sub potestate Patris, ex §. *fin. Instit. de nuptiis.* Videri potest Sanchez in cit. *disp. 63. lib. 7. de Matrim.*

30. Cognatio naturalis dicitur, quæ per consanguinitatem, aut affinitatem contrahitur. Est autem consanguinitas propinquitas personarum

ab eodem stipite descendantium, ac distingui solet per lineas, & gradus. Nomine lineæ intelligitur ipsamet personarum collectio ex eodem stipite procedentium, dividiturque in lineam rectam, & in lineam transversalem. Linea recta est illarum personarum collectio, & series, quarum una generatur ab alia, contineturque ascendentes, & descendentes, v. g. Avus, Pater, Filius, Nepos, &c. Linea transversalis est collectio illarum personarum, quæ ab eodem stipite procedunt, sed una non generatur ab alia. Nomine graduum consanguinitatis intelligitur habitudo seu mensura conjunctionis consanguineorum inter se, qua cognoscitur quota consanguinitatis distantia inter se conjungantur, per ordinem ad stipitem, à quo descendunt.

31. Pro computatione talium graduum triplex regula à Doctoribus assignari solet: post *Glos. in c. fin. de consanguin. & affinit. c. 3. q. 5. in expositione arboris consanguinitatis.* Prima est pro linea recta, videlicet: Tot gradibus unus alteri conjungitur, quot generationes intermediant. Unde filius est in primo gradu cum Patre, quia media unica generatione ab eo procedit: at Nepos cum Avo est in secundo gradu, quia mediat duplex generatio, & sic de reliquis. In idem recidit quod paulò diversis terminis ab aliis dicitur, nempe, inter perso-

nas

nas ad lineam rectam pertinentes, quarum gradus quæritur, vel nulla mediat persona, sicut accidit inter Patrem, & filium; vel mediat aliqua alia seu multiplex persona: si nulla mediat, sunt in primo gradu; si autem mediat aliqua vel multiplex, tunc numeratis omnibus personis, mediis & extremis, dematur de numero illo una persona, & quot personæ restant, tot sunt gradus, ut puta nepos distat ab Avo in secundo gradu lineæ rectæ, quia sunt duæ personæ extremæ quarum gradus quæritur, scilicet Nepos, & Avus, & una media inter ipsos, hoc est Pater Nepotis; unde dempta una manent duæ & sic duo gradus. Idem dic de reliquis.

32. Secunda regula est pro linea transversa æquali, in qua dicuntur esse illi, qui æqualiter distant à communi stipite, & non originatur unus ab alio, uti sunt frater, & soror, &c. videlicet: Tot gradibus unus alteri conjungitur, vel ab eo distat, quot quilibet conjungitur, vel distat à communi stipite. Hinc frater, & soror sunt in primo gradu, quia uterque distat unico gradu à communi stipite, scilicet à Patre, at nepos & neptis ex eodem avo distant duobus gradibus, quia uterlibet duobus gradibus distat à communi stipite, nempe ab Avo.

33. Tertia regula est pro iis qui sunt in linea transversali, & inæqualiter distant à communi stipite; videlicet: Tot gradibus unus alteri con-

jungitur, vel ab eo distat, quot distat à comuni stipite is qui remotior est. Hæc traditur expresse in *c. fin. de consang.* v. g. Petrus habet filios Paulum, & Joannem, Joannes autem habet filium Franciscum; Paulus, & Franciscus, nempe Petrus, & ex fratre Nepos, sunt in secundo gradu, quia Franciscus Nepos, qui est remotior à communi stipite, nempe à Petro, distat ab ipso Petro duobus gradibus.

34. Quoad istam graduum computationem Jus Canonicum partim convenit cum Jure civili, partim ab eo differt. Convenit in computatione graduum lineæ rectæ: differt in computatione graduum transversæ lineæ, ut exponitur in *cap. Ad sedem 35. quest. 5.* Cum enim Jus Canonicum duos fratres reponat in primo gradu consanguinitatis, Jus civile illos reponit in secundo; & eodem modo filii fratrum in Jure civili computantur in quarto gradu, cum secundum Canones computentur in secundo, & ulterius, ita ut duo gradus legales unum Canonicum constituent. Unde pro computandis gradibus in linea transversa, attento jure civili, hæc traditur regula à Sanch. *lib. 7. de Matrim. disp. 50. n. 7.* Duo consanguinei, quorum gradus quæritur, existentes in linea transversali, vel in linea transversa æquali, vel in linea transversa inæquali. Si sunt in linea æquali, quoto gradu uterlibet distat à communi stipite

re, toto duplicato distant inter se: at si linea sit
 inæqualis, quot sunt personæ computatis extre-
 mis, & mediis, stipite dempto, tot sunt gradus.
 Ut puta duo fratres de jure civili distant dupli-
 ci gradu, quia quilibet illorum distat à com-
 muni stipite, nempe à communi Patre, unico
 gradu, unde duplicato uno gradu, manent duo.
 At Patruus, & filius ex Fratre distant de Jure civi-
 li in tertio gradu, quia sunt duæ personæ extre-
 mæ, & una mediat, videlicet Pater illius filii,
 unde tres gradus efficiuntur.

35. Ratio hujus diversitatis indicatur in cit.
c. Ad sedem: quia scilicet jura civilia numerant
 gradus in ordine ad successionem hæreditatum,
 pro quibus attenduntur singulares personæ &
 ideo in singulis personis singulos perficiunt gra-
 dus: at Sacri Canones computant gradus, ut
 rite Matrimonia celebrentur. Cum autem
 Matrimonia sine duabus personis fieri non pos-
 sint; ideo Sacri Canones duas personas in uno
 gradu constituerunt. Atque hic computandi
 modus de Jure Canonico statutus servandus est
 in ordine ad matrimonia.

36. His præsuppositis, consanguinitas est
 impedimentum dirimens, quod antiquitus ex-
 tendebatur usq; ad septimū gradum, ut constat
 ex cit. *c. Ad Sedem*. Sed nunc extenditur dum-
 taxat ad quartum, ex *c. fin. de Consanguina*. ubi
 decernitur quod si Vir distat à communi stipite
 qua

quarto gradu, & mulier ex alio latere distat ab eodem stipite quinto gradu, licite possunt matrimonio copulari, juxta tertiam regulam supra positam, quod scilicet computatio graduum inter duos in linea transversali inæqualiter à communi stipite distantes desumitur à remotiori, juxta quam regulam in tali casu Vir, & Mulier dicuntur esse in quinto gradu consanguinitatis.

37. Alia species cognationis naturalis est affinitas, quo nomine intelligitur propinquitas personarum ex carnali copula proveniens, sive ea sit copula conjugalis, sive fornicaria. Talem cognationis speciem contrahunt cum viro consanguinei uxoris, unde v. g. nepos uxoris dicitur esse affinis viro; & eodem modo eandem contrahunt cum uxore consanguinei viri, unde v. g. nepos viri est affinis uxori. In hac etiam specie cognationis numerantur gradus sicut in consanguinitate: imo in quo gradu aliquis est consanguineus viro, in eodem gradu est affinis uxori; & in quo gradu est consanguineus uxori, est affinis viro. Sic quia Soror uxoris est in primo gradu consanguinitatis cum uxore, ita pariter est in primo gradu affinitatis cum viro.

38. Quemadmodum autem ex dictis consanguinitas usque ad quartum gradum inclusive est impedimentum dirimens; ita & affinitas

pro-

proveniens ex copula licita, & conjugali, juxta textum in *cap. Non debet 8. de consanguinit.* Si autem affinitas oriatur ex copula fornicaria, extenditur dumtaxat ad secundum gradum inclusivè, ex decreto Trident. *sess. 24. de reform. Matrim. cap. 4.*

39. Quintum impedimentum est crimen, sub quo nomine comprehenduntur aliqua specialia delicta, in quorum pœnam Ecclesia reddit inhabiles ad contrahendum simul matrimonium eas personas, quæ simul illa delicta commiserunt. Hujusmodi crimen est primo adulterium simul cum occisione conjugis proprii, vel alieni, seu cum machinatione ejusdem occisionis, effectu subsecuto, ut sumitur ex *cap. 1. & 3. & 6. de eo qui duxit in matrim. & ex cap. Si quis vivente 5. 31. quæst. 1. juncta communi Theologorum, & Juristarum sententia apud Sanch. lib. 7. de Matrim. disp. 78. num. 7.* Alterum crimen præstans impedimentum dirimens matrimonio est adulterium cum promissione facta de Matrimonio post obitum conjugis contrahendo, ut patet ex *cap. 1. & cap. Veniens 7. & cap. fin. de eo qui duxit in matrimonium & c.* Non contrahitur igitur impedimentum dirimens per solum adulterium, sed per adulterium conjunctum cum occisione, aut machinatione occisionis conjugis, vel cum promiss-

missione futuri conjugii , ut etiam habetur in
c. significasti 6. eod.

40. Quod si contingat nullum adulterium
committi , sed solum occisionem conjugis
ex intentione contrahendi Matrimonium cum
conjugesuperstite ; pro tali casu distinctione
utitur Th. Sanch, in cit. *disp. 78. num. 9.* Vele-
nim uterque copulari matrimonio volens co-
operatus est ad mortem alteri conjugis inferen-
dam , ut cum superstite contrahatur , vel al-
ter dumtaxat absque alterius opera , aut con-
silio mortem illam machinatus est. Si uterque
contrahitur impedimentum dirimens etiam si-
ne adulterio , ut satis colligitur ex *cap. 1. de
convers. infidel.* Si autem unus dumtaxat ex
illis mortem machinatus est absque alterius o-
pera , vel consilio ; etiam pro tali casu docet
Innoc. in *cap. Super eo. de eo qui duxit &c.* con-
trahi impedimentum dirimens , etiam sine ad-
ulterio ; alii tamen plurimi , quos in loco
citato refert , & sequitur idem Sanch. sentiunt ,
tunc tale impedimentum non contrahi , nisi et-
iam interveniat adulterium.

41. Sextum impedimentum est *cultus dispa-*
ritas , quo nomine intelligitur diversitas illa ,
quæ intervenit inter personam baptizatam , &
personam non baptizatam. Ratione hujus im-
pedimenti nequit vir Christianus matrimo-
nium contrahere cum muliere pagana , aut
mu-

mulier Christiana cum viro pagano : quidquid fit utrum hoc impedimentum dirimens introductum fit à jure scripto , videlicet ex Conc. Nicæno primo *can. 67. & can. 69.* ut aliqui volunt , five , ut alii malunt , à consuetudine per Ecclesiam approbata , & vim legis habente. Congruentia hujus legis magna est. Cum enim Christus Dominus Matrimonium in Sacramentum elevaverit , non debet Christianus Matrimonium contrahere quod Sacramentum non fit , sicut de facto Sacramentum non esset si cum non baptizato contraheretur , eo quod non baptizatus non fit capax alicujus Sacramenti suscipiendi , & nequeat matrimonium esse Sacramentum ex parte unius , & non ex parte alterius conjugis , cum matrimonium fit unicum vinculum afficiens duas personas. Matrimonium tamen personæ Catholicæ cum persona hæretica , etsi regulariter peccaminosum sit , ut constat ex *can. 13. Conc. Calcedon. ex cap. Decrevit 14. de hæret. in 6.* aliisque juribus ; non tamen est irritum , arg. ejusdem *cap. Decrevit* , ubi decernitur , uxores Catholicas , quæ scienter hæreticis nupsere , privandas esse dote in pœnam delicti , & tamen non jubentur separari & ita fert consuetudo in Ecclesia , ut ejusmodi matrimonia reputentur valida , sicut tradit Sanch. *lib. 7. de Matrim. disp. 72. n. 2.*

42. Septimum impedimentum est *Vis* , quo nomi-

nomi-

nomine intelligitur coactio, aut metus, quo Matrimonium irritatur si sit metus gravis, & injustè incussus, ut patet ex *cap. Cum locum 14. c. Veniens 15. de Sponsalib. & c. 2. de eo qui duxit in matrim. & c.*

43. Octavum impedimentum est *Ordo*, videlicet Ordo Sacer, qui vel ratione sui, vel solemnibus voti castitatis secum adnexi matrimonium contrahendum dirimit, ut desumitur ex *cap. 1. & 2. aliisque, qui Clerici; vel voventes & c. & ex c. un. de voto in 6.*

44. Nonum impedimentum est *ligamen*, quo nomine intelligitur vinculum matrimoniale jam contractum inter duos: quamdiu enim tale vinculum durat, uterque conjux est inhabilis ad aliud matrimonium contrahendum, ut constat ex *c. licet 4. & c. fin. de Sponsal. duorum, cap. Gaudemus 8. de divortis, aliisque textibus.*

45. Decimum impedimentum est *honestas*, hoc est impedimentum justitiæ publicæ honestatis, quod sicut contrahitur ex sponsalibus de futuro, ut supra dictum est *num. 15.* ita & a fortiori contrahitur ex matrimonio contracto per verba de præsentibus, ut docent Joan. Andr. in *c. Sponsam*, initio *de Sponsal.* & ibi Abb. *num. 1.* aliique relati à Sanch. *lib. 7. de Matrim. disp. 70. num. 1.* Cum autem Conc. Trid. *sess. 24. de re form. matr. cap. 3.* restrinxerit impedimentum

justi-

justitiæ publicæ honestatis ortum ex sponsalibus contractis per verba de futuro, ita ut non extendatur ultra primum gradum, & ita ut locum non habeat ubi sponsalia quacumque ratione valida non sint, ut supra diximus *num. 16.* dubitatum olim fuit utrum ista restrictio intelligenda sit etiam pro matrimonio contracto per verba de præsentī. Hæc tamen dubitatio sublata fuit à B. Pio V. in Bulla quæ incipit *Ad Romanum* edita Kal. Jul. 1568. quæ est 62. ejusdem Pontificis in Bullario, ubi authenticè declaravit decretum Concilii procedere dumtaxat in Sponsalibus de futuro, non autem in matrimonio contracto per verba de præsentī, adeoque in matrimonio taliter contracto durare adhuc impedimentum publicæ honestatis in omnibus illis casibus & gradibus, quibus de jure veteri ante prædictum decretum Concilii introductum erat, de quibus sermo est in *c. unico; de Sponsal. in 6.* ut supra exposuimus *num. 16.*

46. Undecimum impedimentum est *affinitas*, de qua supra diximus *n. 37. & 38.*

47. Duodecimum est impotentia perpetua ad copulam, ut constat ex toto tit. *de frigid. & malefic.* secus autem si impotentia sit solum temporalis, ex *c. fraternitatis 6. eod.* excepto si temporalis impotentia procedat ex defectu ætatis ad matrimonium requisitæ, quia contractus ante pubertatem matrimonium non facit,
 §

si tunc desit potentia generandi, & sufficiens discretio ad se obligandum, ex *cap. attestaciones 10. cap. de illis 9. aliisque juribus de desponsat. impuber.* Ætas autem pubertatis præsumitur esse in viro annus decimus quartus ex *cit. cap. attestaciones, & cap. ex litteris 11. eod.* in fœmina annus duodecimus, ex *c. continebatur 6. eod.* Videri potest Sanch. *lib. 7. de matrim. disp. 104. & seqq.*

48. Decimum tertium est si contractui matrimoniali non interveniat Parochus & duo vel tres testes, quod decretum fuit à Trid. *sess. 24. de reform. matrim. cap. 1.* ubi matrimonia abique tali solemnitate contracta irrita esse decernuntur.

49. Decimum quartum, & ultimum impedimentum est raptus mulieris, quæ quamdiu in potestate raptoris manserit, non potest eidem validè matrimonio copulari. Quod si rapta à raptore separata, & in loco tuto, & libero constituta, illum in virum habere consenserit, eam raptor in uxorem habere potest: quamvis nihilominus raptor ipse, ac omnes illi consilium, auxilium, & favorem præbentes, sint ipso jure excommunicati, ac perpetuo infames, omniumque dignitatum incapaces; & si Clerici fuerint, de proprio gradu decident, & præterea raptor teneatur mulierem raptam, sive eam in uxorem duxerit, sive non duxerit,

de-

decenter arbitrio iudicis dotare. Ita expressè
Trid. *sess. 24. de refor. matrim. cap. 6.*

50. Quod tamen dictum est hætenus, cum
nullo prædictorum impedimentorum contra-
hi matrimonia validè posse, intelligendum
est nisi dispensatio obtineatur, quæ pro im-
pedimentis de jure dumtaxat Ecclesiastico sta-
tutis obtineri potest, ac nonnisi à Summo Pon-
tifice peti, ut pluribus relatis docet Sanch. *lib. 8. de matrim. disp. 6. num. 14.* ac de facto praxis
ostendit, præsertim circa dispensationem pro
impedimento consanguinitatis, circa quam
etiam aliqua specialia statuta sunt, ut vide-
re est in Trident. *sess. 24. de reform. matrim. c. 5.*
ubi inter reliqua decernitur, ut in secundo
gradu nunquam dispensetur, nisi inter magnos
Principes, & ob publicam causam, quo tamen
non obstante indubitatum est posse Summum
Pontificem dispensare ob legitimam causam et-
iam cum inferioris conditionis hominibus.
In petitione autem dispensationis pro iis con-
sanguineis collateralibus, qui inæqualiter
distat à communi stipite, quamvis eorum gra-
dus sumatur à remotiori, ut dictum est *num. 33.*
attamen consuetudinis est ut exprimatur
quoto gradu uterlibet eorum distet à stipite, &
si eorum alter ab eodem stipite distet unico gra-
du, exprimendum id esse, constat etiam ex
Const. B. Pii V. edita die 20. Augusti 1566.
quæ

quæ in Bullar. est 13. inter ejusdem Pontificis Constitutiones.

51. Matrimonium legitime, & absque impedimento dirimente semel contractum inter fideles, & consummatum, indissolubile est quoad vinculum, juxta illud Christi Domini Matth. 19. *Quos Deus conjunxit, homo non separet.* Quod si ratum dumtaxat fit, sed non consummatum, dissolvitur per Professionem Religionis, ut constat ex Trid. sess. 24. can. 6. cap. ex parte tua 14. de convers. conjug. aliisque juribus. Ex hoc tamen non fit, dissolvi etiam per susceptionem Ordinis sacri, quia ea susceptio votumque solenne castitatis cum sacro Ordine annexum, quamvis satis fit ad impediendum matrimonium contrahendum, non sufficit ad contractum dissolvendum, juxta textum expressum in *extrav. unica de voto inter extrav. Joan.*

52. Non obstante tamen vinculi indissolubilitate, potest multiplex casus contingere, in quo divortium inter Conjuges fiat, nempe separatio habitationis, permanente vinculo conjugali. Ita contingeret si uterque conjux cum alterius licentia continentiam voveret &c. Item sufficiens causa divortii esset alterutrius conjugis adulterium, ex cap. *dixit Dominus 32. quest. 1.* Dixi *alterutrius*: quia si uterque ejus criminis reus est, divortium fieri non potest, ex cap. *significa-*

nificasti 4. & cap. ex litteris 5. de divortis, & c. intelleximus 6. & c. fin. de adulteriis, ubi ea redditur ratio, quod paria crimina quoad jus privatorum compensatione mutua deleantur, quæ etiam sumitur ex *l. viro atque uxore 39. ff. soluto matrimonio*. Item causa sufficiens est spirituale conjugis adulterium, hæresis videlicet, ut colligitur ex *cap. non solum 6. 28. q. 1. cap. de illa 6. & cap. quanto 7. de divort.* Id tamen discriminis pro re præsentis est inter hoc utrumque genus adulterii, quod carnale fit causa sufficiens perpetua separationis, ita ut conjux innocens non compellatur recipere uxorem adulteram etiam emendatam: at in casu spiritualis adulterii, id non universim procedat, sed dumtaxat quando conjux innocens recessit iudicio Ecclesiæ ab hæretico. Si enim propria autoritate se ab eo separaverit, compellitur admittere conjugem emendatum, per textum in eod. *cap. de illa*. Demum si contingat incestus commissus à viro cum consanguinea uxoris suæ intra gradus prohibitos, amittit vir jus petendi debitum, ut patet ex pluribus sub. rubr. *de eo qui cognovit consanguineam & c.*

T I T. X.

De Rebus Sacris, & Religiosis.

1. **A**bsoluto tractatu Sacramentorum, quæ nobilissimam rerum Ecclesiasticarum
cor-

poralium classem constituunt , progredimur ad secundam earundem rerum speciem , quæ dicuntur specialiter res sacræ , eo quod speciali aliqua deputatione sint ad Dei cultum , & Religionem ordinatæ , quales sunt Ecclesiæ , Altaria , Sepulturæ de quibus specialiter agendum hic est.

2. Ecclesiæ nomen solet in utroque Jure dupliciter accipi : primò pro multitudine Fidelium. Secundò pro æde sacra , in qua res Divina fit , & Sacramenta administrantur , quomodo etiam accipitur in jure civili *C. de Sacrosanctis Ecclesiis* , & hoc modo sumetur etiam hic à nobis.

3. Ecclesia tali modo sumpta , alia dicitur Parochialis , alia Baptismalis , alia Collegiata , alia Cathedralis , alia Metropolitana , alia Primatialis , alia Patriarchalis , alia Conventualis , alia Matrix , alia Curata. Ecclesia Parochialis est , quæ habet Parochiam , seu territorium , ac populum autoritate Episcopi certis limitibus circumscriptum. Ecclesia Baptismalis est , in qua servatur fons aquæ ad Baptismum consecratæ. Collegiata ea vocatur quæ habet Canonicorum , seu Clericorum Collegium , & neque Cathedralis , neque Regularis est. Ecclesia Cathedralis dicitur , in qua Episcopus præsidet , à cujus Cathedra , seu Sede denominatur Cathedralis. Metropolitana est in

qua præsidet Archiepiscopus ; Primatialis , in qua Primas ; Patriarchalis , in qua Patriarcha. Conventualis vocatur , quæ habet conventum , seu cœtum Clericorum Regularium aut sæcularium. Ecclesia Matrix vocatur quæ habet alias Ecclesias sibi subjectas , ut sumitur ex cap. ad audientiam 3. de Ecclesiis ædificandis. Demum Curata Ecclesia , prout distinguitur à Parochiali , ea est quæ jurisdictionem habet etiam exteriorem.

4. Pro construenda Ecclesia , illud potissimum servandum est , ut Superioris assensus interveniat , vel præcedens ipsam constructionem , vel saltem subsequens ; Episcopi videlicet , si Ecclesia construenda sit in loco non exempto , ut sumitur ex cap. nemo 7. de consecr. dist. 1. & cap. Auctoritate 4. de privileg. in 6. aut Summi Pontificis , si construenda sit in loco exempto , ex eod. c. auctoritate. Si quis autem sine tali legitimo consensu Ecclesiam construeret , non acquireret in illa Juspatronatus , ut sumitur ex c. nobis 25. de jurepatr.

5. Sed & servari quoque debent conditiones nonnullæ , si præsertim ædificanda sit Ecclesia Parochialis , quæ auctoritate Episcopi potest aliquando de novo ædificari etiam intra fines alius Parochiæ , si ex nimia distantia non possit ita facilè ab omni populo frequentari Ecclesia Parochialis antiqua , ex c. ad audientiam 3. de Ecclesiis ædific. & Trid. sess. 21. de refor. c. 4. 6. Pri-

6. Primò enim requiritur, ut nova Ecclesia sufficienter dotetur pro sumptibus necessariis, & pro sustentatione necessariorum Ministrorum, quæ dos arbitrio Episcopi desumi poterit, & detrahi ex fructibus ad Ecclesiam Matricem quomodocumque pertinentibus; & si necesse fuerit, compellere poterit Episcopus populum ea subministrare, quæ sufficiant ad vitam dictorum Sacerdotum sustentandam: quacumque reservatione generali, vel speciali, vel affectione super dictis Ecclesiis, non obstantibus, ut statuitur à Trid. *in cit. cap. 4.* Nam qui sentit commodum, sentire debet onus, *cap. qui sentit 55. de reg. jur. in 6. & l. un. Cod. de caducis tollend. §. pro secundo.*

7. Secundò requiritur, ut jus præsentandi Sacerdotem ad novam Ecclesiam reservetur illi, cui de jure debetur, qui videlicet eandem Ecclesiam fundat, ædificat, aut dotat, juxta ea quæ supra diximus *lib. 1. tit. 15. ubi de jure patr.* Quare si ædificatio aut dotatio novæ Ecclesiæ fiat ex redditibus Ecclesiæ antiquæ; ipsa Ecclesia antiqua, seu ejus Rector habet jus patronatus, ex *cit. c. ad audientiam 3. de Eccles. ædif.* ubi etiam præcipitur ut honor competens pro facultate loci servetur Ecclesiæ Matræ, ex cuius redditibus nova ædificata est.

8. Ecclesiam de novo constructam atque sufficienter dotatam sequitur Consecratio, de qua

qua est expressus in 3. Decretal. Fieri illa potest dumtaxat ab Episcopo illius loci, cum sit actus Ordinis Episcopalis, ut diximus *lib. 1. tit. 3. num. 2.* sumiturque ex *cap. nullus 13. de consecr. dist. 1.* Semel autem facta consecratione non potest iterum Ecclesia consecrari, nisi tamen ejus parietes interiores, vel ex toto, vel ex majori parte combusti fuerint aut devastati, ut statuitur in *c. Ecclesiis 18. de consecr. dist. 1.* aut nisi totum Ecclesie ædificium casu fortuito corruat seu consultò destruat ex toto simul vel ex majori parte, *c. de fabrica 22. ead. dist.* Secus esset si modica aliqua pars restauraretur: quia in tali casu minor illa pars addita majori consecratæ censeatur & ipsa consecrationem habere, quemadmodum si oleum non consecratum modicæ quantitatis misceatur oleo consecrato quantitatis majoris, totum dicitur consecratum ex *c. quod in dubiis 3. de consecr. Eccl.*

9. Potest tamen multiplex casus accidere, in quo Ecclesia per Episcopum consecrata, & nullatenus destructa, debeat iterum ab Episcopo benedici, quando scilicet Ecclesia ipsa violatur atque polluitur. Primus ejusmodi casus est, si in ea committatur homicidium voluntarium contra Religionem, & libertatem debitam loco sacro, de quo casu sermo est in *cap. propositi 4. eod.* Secundus casus, quo Ecclesia polluitur, est per effusionem humani sanguinis vo-

M

lun-

luntariam, & contra cultum sacro loco debitum factam *cap. fin. eod.* Tertio polluitur Ecclesia per voluntariam humani seminis effusionem, *eod. c. fin. c. significasti 5. de adulteriis, c. c. Ecclesiis 18. de consecr. dist. 1.* Quarto demum violatur Ecclesia, si in ea sepeliatur excommunicatus, *c. consuluisti 7. de consecr. Eccl. ubi Hol. Joan. Andr. & Abb. asserunt, majori ratione Ecclesiam pollui, si consecratur ab Episcopo notoriè excommunicato: item si in ea sepeliatur Paganus, vel is qui baptizatus non fit, c. Ecclesia num. 25. & 26. de consecr. dist. 1. ubi etiam præcipitur, ut exhumari debeat illius sepulti cadaver, ac foras projici. Inde tamen non sequitur Ecclesiam pollui, si in ea sepeliatur mulier Christiana gestans in utero fatum, quia tunc fatus sepelitur tamquam pars ventris, ut docet Sylves. v. consecratio 2. q. 5. vers. quartus casus est. Hæc dicta circa violationem Ecclesiæ, procedunt etiam in Ecclesia, quæ consecrata nondum sit, quia in prædictis casibus etiam ipsa polluitur, ut constat ex *c. fin. de consecr. Eccles. & ex traditis à Panor. in c. consuluisti 7. eod. n. 4.**

10. In singulis hisce casibus debet Ecclesia polluta reconciliari, juxta Rituale Romanum. Quod si Ecclesia consecrata est, reconciliari debet à proprio Episcopo, vel ab alio Antistite

ejus consensu, & reconciliari asperfione aquæ ab Episcopo sacratæ cum sale, vino & cinere, ex c. aqua 9. juncto cap. proposuisti 4. de consecr. Eccl. Si autem Ecclesia consecrata non est, sed tantum benedicta, potest à simplici Sacerdote reconciliari cum asperfione aquæ benedictæ, ex c. fin. eod. ubi solum dicitur eam esse protinus lavandam aqua exorcizata.

11. Præter consecrationem Ecclesiæ, præscribitur etiam in Jure Canonico consecratio Altaris, super quod celebrandum sit Divinum Sacrificium. Duplex autem Altaris species datur. Aliud enim est Altare mobile, sive portatile, quod etiam appellatur Altare viaticum in cap. fin. de privileg. in 6. eo quod ab uno loco ad alium transferri possit: aliud est Altare fixum, & stabile, quod scilicet certo alicui loco, seu basi fixum est, ut ibi firmiter perseveret. Utrique huic Altari commune est non posse esse ligneum aut terreum, sed necessario debere esse lapideum, à tempore S. Sylvestri, qua de re extat etiam textus in cap. Altaria 29. de consecr. dist. 1. Præterea utrumque de jure ordinario non potest nisi ab Episcopo consecrari, ut colligitur ex c. quod in dubiis 3. de consecr. Eccl. & c. nullus Presbyter 23. de consecr. dist. 1.

12. Sicut autem Ecclesia semel consecrata non potest iterum consecrari, nisi in casibus paulò ante expressis: ita & Altare, sive mobile,

sive fixum, iterum consecrari nequit, nisi casus accidat, in quo pristinam consecrationem amittat. Ejusmodi casus est primò, si lapis non habiliter frangatur, ita ut in nulla sui parte integra Calicem cum Patena capere possit, ut colligitur ex *cap. ligneis 6. & cit. c. quod in dubiis 3. de consecr. Eccl.* Secundo, si in eo frangatur sepulchrum Reliquiarum, quod in ipso esse debet, hoc est locus ille in medio lapidis ubi reconduntur sacræ Reliquiæ ut docent communiter Canonistæ in *cap. 1. & in cit. cap. ligneis 6. eod.* quidquid sit utrum hoc sufficiens colligatur ex his testibus; sive ut sentit Layman *lib. 5. sum. tract. 5. cap. 6. num. 9.* servandum hoc sit ex usu, & consuetudine approbata, ut fracto tali sepulchro non possit in eo lapide celebrari. Tertio demum Altare fixum perdit consecrationem suam, si lapis ipse separetur à sua base cui affixus erat, juxta textum in *c. 1. & c. quod in dubiis 3. & c. ligneis 6. de consecr. Eccl.*

13. Ex eo tamen quod in istis casibus execratur Altare, non inde inferitur eo ipso etiam Ecclesiam execrari, seu consecrationem amittere: potest enim Altare esse execratum quantumvis Ecclesia consecrationem retineat, juxta textum in *cit. cap. 1. eod.* quemadmodum à contrario potest Ecclesia esse execrata, puta quia ejus parietes collapsi, vel combusti sunt, retinente Altari consecrationem suam: sunt enim con-

secrati

secrata consecratione distincta. Aliter est de pollutione loquendum: nam & polluto v. g. per sanguinis effusionem Altari, tota Ecclesia polluta est; & polluta Ecclesia omnia etiam ejus Altaria polluta sunt: quia quolibet Ecclesie loco pollutio contingat, totam Ecclesiam afficit, ut notavit Layman. *lib. 5. sum. tract. 5. cap. 5. in fine.*

14. Præter consecrationem Ecclesie, & Altaris, statutus est etiam ab Ecclesia ritus consecrandi cæmeterium, quod nomen est græcum, significans domum dormitionis, & applicatur sepulturis Fidelium, eo quod fideles ibi quiescant suo tempore resurrecturi. Debet autem etiam ipsum à proprio Episcopo consecrari, vel si ab alieno, saltem de consensu proprii: totidemque modis etiam ipsum polluitur, quot polluitur Ecclesia. Imò si Cæmeterium sit Ecclesie contiguum, per pollutionem Ecclesie, censetur etiam Cæmeterium pollutum, *cap. un. de consecr. Eccl. in 6.* quia accessorium naturam sequi congruit principalis *cap. Accessorium 42. de reg. jur. in 6.* quamvis non è converso, quia polluto cæmeterio, non eo ipso censetur polluta Ecclesia quamvis ipsi contigua; ne minus dignum, majus, aut accessorium principale ad se trahere videatur, ut habet textus in *cit. c. un. de consecr. Eccl. in 6.*

15. Extat in 3. Decretal. in 6. & Clement.

expressa rubr. *De sepulturis*, ubi plura decernuntur circa jus Sepulturæ. Et primò tale jus regulariter competit Ecclesiis populum, sive Curam animarum habentibus, ut colligitur ex *cap. ex parte 5 de sepult.* Ex privilegio autem si-ve Summi Pontificis pro tota Ecclesia, si-ve Legati pro sua Provincia, si-ve Episcopi pro sua Diæcesi, competere etiam potest aliis Ecclesiis, ut Religiosis convenit ex concessione Summi Pontificis expressa in *Clem. 2. de sepult. §. Hujusmodi quoque statuto.*

16. Quinimo omnibus generaliter tam viris, quam fœminis regulariter concessum est eligere sibi sepulturam, etiam extra propriam Parochiam, dummodo sint puberes, & liberum arbitrium seu usum habeant rationis. *ex cap. 1. de sepult. juncta ibid. Gloss. v. propriam eligere.* Quod si quis moriatur nulla facta electione sepulturæ, sepeliendus est in Sepulchro Majorum suorum, puta Patris, Avi, aliorumque Ascendentium, si illud habeat, ex *ead. cap. 1. de sepult.* alioquin de jure communi sepeliri debet in propria Parochia, in qua domicilium habuit, & Sacramenta percepit, ut sumitur ex *cap. Ex parte 5. eod.* Mulier tamen vidua, si nulla sepultura electa decesserit, tumulanda erit in sepulchro mariti ultimi, si plures successivè habuit, *cap. Is qui 3. eod. in 6.* In his tamen, aliisque similibus attendenda est legitima

loco

locorum consuetudo, quemadmodum etiam
 rationalis locorum consuetudo servanda est
 circa portionem Canonicam, quæ solvi debet
 Ecclesiæ Parochiali, in qua defunctus sepeliri
 debuisset, nisi alibi habuisset Sepulchrum Ma-
 jorum, aut nisi alibi sepulturam elegisset, ut
 patet ex *c. certificari 9. eod.*

17. Sepultura Ecclesiastica, seu in loco Sa-
 cro danda est omnibus baptizatis, nisi ex ali-
 qua lege Canonica vel consuetudine legitima
 propter aliquod crimen illa priventur: quem-
 admodum privantur non baptizati, hæretici,
 & excommunicati vitandi, ut quibus non
 communicavimus vivis, nec communicemus
 defunctis *cap. Sacris 12. eod.* ubi etiam præcipi-
 tur, ut si contingat aliquem ejusmodi in cæme-
 terio Ecclesiastico tumulari, exhumari debeat,
 & procul ab Ecclesiastica sepultura jaectari, si ab
 aliorum corporibus discerni possit, secus autem
 si discerni non possit, cum licet non obsit ju-
 stis sepultura nulla vel vilis, impiis tamen ce-
 lebris, vel speciosa non profit. Item Ecclesiasti-
 ca sepultura privantur Usurarii manifesti, si in
 hoc peccato decesserint, *c. Quia in omnibus 3. de
 usuris, & Clem. 1. de sepult.* Videri potest Sylv.
v. Sepultura q. 10. Si quis autem ejusmodi crimi-
 nosos in casibus non permissis sepelire in loco
 Sacro præsumat, ipso facto excommunicatur,
 à qua excommunicatione non absolvetur, nisi

prius ad arbitrium diocœsani Episcopi, eis, quibus injuria fuit irrogata, competentem satisfactionem exhibuerit, ex cit. *Clem. 1. de sepult. & præterea in casu sepulturæ traditæ Usurario manifesto, donec ad arbitrium Episcopi sui satisfaciat, ab Officii sui manet executione suspensus, ut decernitur in cit. cap. quia in omnibus 3. de usuris.*

T I T. XI.

De immunitate Ecclesiarum, & rerum ad eas pertinentium.

1. **O**Mnibus his locis, de quibus præced. tit. tractatum est, videlicet Ecclesiis, Altaribus, Cæmeteriis commune est Privilegium immunitatis Ecclesiasticæ, de qua est expressa rubrica in Decretalibus. Immunitas in genere derivatur à munere, quatenus nomen muneris significat onus, ut constat ex *l. Munus 18. ff. de verbor. signif.* adeoque immunitas nihil aliud est quam ab oneribus concessa exemptio. Hoc loco tamen immunitatem accipimus in paulò ampliori significatione, ita ut omnem Ecclesiarum Ecclesiasticorumque favorem exemptionem, ac privilegium complectatur.

2. Triplex autem Ecclesiasticæ immunitatis species assignari solet. Alia enim dicitur localis,

lis, quæ scilicet competit Ecclesiis, & aliis locis Ecclesiasticis: alia realis, quæ concessa est rebus, aut bonis ad Ecclesiam, vel Clericos pertinentibus: alia personalis, quam habent personæ Ecclesiasticæ.

3. Immunitas localis duo potissimum privilegia complectitur: primo ut loca Sacra, quibus illa concessa est, puta Ecclesia, Cæmeterium &c. sint immunita ab actionibus profanis & sæcularibus, & loci sanctitati repugnantibus. Tales censentur esse lites sæculares, & multo magis causæ, ubi de sanguinis effusione, & corporali pœna agitur; cum Ecclesia Dei secundum Evangelicam veritatem domus Orationis esse debeat, non spelunca latronum, aut sanguinis forum, & absurdum sit, ac crudele ibi iudicium sanguinis exerceri, ubi est tutela refugii constituta, ut dicitur in *c. cum Ecclesia 5. de immunit. Eccles.* Quod si de facto contingat aliquod sæculare iudicium sive criminale sive civile in Ecclesiis exerceri, formando ibidem processum, aut proferendo sententiam, caret penitus omni robore firmitatis, ut statuitur in *c. Decet 2. eod. in 6.* ubi etiam plura alia actionum genera fieri in Ecclesia prohibentur, puta negotiationes, vana & multo magis sceda, & profana colloquia, publica Communitatum Concilia de rebus temporalibus &c. Prohibentur etiam in Ecclesiis ludi theatrales profani,

c. Cum decorem 12. de vita & honest. Cleric. Item prohibentur convivia, c. Non oportet 5. & cap. Nulli 6. dist. 42. aliaque similia.

4. Secundo immunitas localis complectitur jus asyli, quo gaudent Rei, qui confugientes ad Ecclesiam, non possunt ex ea per vim extrahi, quod privilegium Ecclesiis concessum fuit ab utroque jure, ut constat de jure civili ex toto tit. *Cod. de his qui ad Ecclesiam confug. & de jure Canonico ex cap. Inter alia 6. de immun. Eccl. cap. frater 10. 17. q. 4. aliisque juribus.* Hoc privilegium extenditur ad omnes Ecclesias autoritate legitima ad Divina celebranda deputatas, quamvis nondum sint consecratæ *c. Ecclesia 9. de immun. Eccl. imo & alia etiam pia loca, quæ sunt cæmeteria, Monasteria, Domus Episcopi &c. videri potest Panor. in cit. c. Ecclesia.*

5. Gaudent hac immunitate asyli omnes fideles relate ad tribunal sæculare, five sint rei ex debito, five ex delicto, etiam si excommunicati sint, aut personaliter interdicti, cum cit. *cap. Inter alia* generatim loquatur, & ubi jus non distinguit nec nos distinguere debeamus, cum præsertim hoc privilegium asyli constitutum sit non in personarum, sed in Ecclesiarum favorem. Quinimo ex eadem ratione post Gloss. & Innocentium, & Hostiens. in eod. *cap. Inter alia*, tradit. Azor. *p. 2. lib. 9. cap. 9. quest. 9. versic. si quaras* gaudere etiam eadem immuni-

rate Judæum vel alium infidelem qui ad Ecclesiam confugiat, quam sententiam fuisse confirmatam à Sacra Congregatione Cardinalium controversis jurisdictionalibus præpositorum, testatur Barb. lib. 2. *Juris Eccl. cap. 3. num. 44.* Item eadem immunitate gaudere Hæreticum, dummodo ad Ecclesiam non ob hæresim, sed ob alia crimina confugiat, tradit Sylv. *ibid.* citatus ab Azorio.

6. Verum autem Clerici aut Religiosi gaudeant hac immunitate etiam relatè ad Tribunal Ecclesiasticum, controvertitur inter Doctores: in qua controversia, spectato juris rigore probabilius videtur etiam in tali casu immunitatem valere, adeoque Clericos confugientes ad Ecclesiam non posse ab illa extrahi ab Ecclesiastico Prælato. Videri potest Barb. in *cit. cap. 3. lib. 2. Jur. Eccl. num. 135. & seqq.* ubi pluribus adductis hanc sententiam confirmat.

7. Quod tamen dictum est gaudere hac immunitate omnes reos ex delicto, intelligendum est, nisi cæteroquin delictum ejus generis sit, quod per Sacros Canones ab omni participatione immunitatis excluditur. Ejusmodi delicta numerabantur, ex *c. Inter alia 6. & c. fin. de Immunit. Eccl.* ubi decernitur, ac declaratur non gaudere immunitatis privilegio publicos latrones, nocturnos depopulatores agrorum, & committentes homicidia & mutilationes

membrorum in ipsis Ecclesiis vel earum cæmeteriis spe immunitatis Ecclesiasticæ.

8. Sed nunc eorum numerus aliquantulum amplificatus est à Greg. XIV. in Bulla, quæ incipit *Cum alias* edita die 28. Maii 1591. & est 7. eiusdem Pontificis in Bullario, ad cuius unicam formam nunc reducitur tota hæc localis immunitatis materia. Verba Bullæ excipientia particulares illos casus sunt quæ sequuntur: *Ut laicis ad Ecclesias, locaque sacra, & religiosa prædicta confugientibus, si fuerint publici latrones, viarumque grassatores, qui itinera frequentata, vel publicas stratas obsident, ac viatores ex insidiis aggrediuntur, aut depopulatores agrorum, quæve homicidia, & mutilationes membrorum in ipsis Ecclesiis earumve cæmeteriis committere non verentur, aut qui proditoriè proximum suum occiderint, aut assassini, vel hæresis, aut læsæ Majestatis in personam ipsiusmet Principis rei, immunitas Ecclesiastica non suffragetur.*

9. Primus, & præcipuus immunitatis localis effectus est, ut qui ad Ecclesiam confugit, non possit ex ea per vim aut dolo malo extrahi; & si ita extractus fuerit, restitui debeat, ut constat ex juribus supra citatis. Alter etiam effectus est, ut Reus in Ecclesia non possit vinculis constringi *cap. definit 33. 17. quæst. 4.* Tertiò quamdiu Reus in Ecclesia inoratur, non potest in illū ferri sententia mortis vel alterius

pœnæ

pcenæ capitalis, ex c. inter alia 6. de Immun. Eccl. Quarto non potest Reo existenti in Ecclesia negari necessarius victus, aut vestitus, aut impediri ne ad illum deferatur, ut expresse etiam statuitur in l. presenti 6. C. de his qui ad Eccl. confug. Quinto demum Reus existens in Ecclesia non potest spoliari rebus suis, quas secum attulit ad Ecclesiam ex cit. c. Definiuit.

10. Quod si Judex aliquis Sæcularis prædictam immunitatem violaverit, per vim, aut dolo malo Reum extrahendo extra casus exceptos, aut sine legitima Prælati licentia, Sacrilegium committit, ipso facto in excommunicationem incurrit, ex supracit. constit. Gregor. XIV. §. 9. & Reum ex Ecclesia extractum restituere tenetur, ex c. Miror 8. 17. q. 4. Imo & tenetur resarcire omnia alia damna, quæ reo evenerint ex illa extractione, quia illorum omnium fuit injusta causa. Actus autem judiciales, atque sententia post talem violentam extractionem contra eundem Reum lata, irrita est ipso jure, utpote non procedens à jurisdictione legitima, quæ non acquiritur per violentam extractionem, quæ ipso jure irrita est, ut expresse definitur in cit. Bulla Gregoriana.

11. Hæc dicta procedunt, ubi Reus violenter extrahitur ex Ecclesia absque legitima facultate Superioris Ecclesiastici quæ semper requiritur pro extrahendis Reis ab Ecclesia, tunc

in casibus exceptis, tum in casibus non exceptis. Inter quos tamen illud discriminis est, quod in casibus exceptis pro quibus nulla immunitas prodest, requiratur atque sufficiat expressa licentia Episcopi, ejusve Officialis, nec non pro executione requiratur interventus personæ Ecclesiasticæ ab Episcopo deputatæ, ita ut nullus alius Episcopo inferior possit eam licentiam impartiri: at in casibus non exceptis ea facultas dari non possit ab Episcopo, ut sumitur ex cit. const. Gregorii, in qua solum pro casibus exceptis ea extractio permittitur cum relatis conditionibus, & pro casibus non exceptis omnino negatur.

12. Secunda species immunitatis Ecclesiasticæ est immunitas realis, quæ videlicet competit rebus ad Ecclesias pertinentibus. Ad hujus intelligentiam, sciendum est, bona Ecclesiastica esse triplicis generis. Alia sunt consecrata, aut benedicta, aut saltem ad Divinum cultum, tanquam ejus instrumenta legitime deputata, quæ sunt ipsæ Ecclesiæ, cæmeteria, vasa sacra &c. & ejusmodi bona esse immunita ab omnibus secularibus oneribus & tributis manifesti juris est ex *c. Non minus 4. de Immun. Eccl.* aliisque Juribus, & recentius ex *Trid. sess. 25. de refor. cap. 20.*

13. Alia sunt bona Ecclesiastica, quæ quamvis consecrata aut benedicta non sunt, pertinent
tamen

tamen ad Ecclesiam, qualia sunt prædia Ecclesie, aut alia similia bona, five mobilia, five immobilia. Ejusmodi etiam bona sunt ab omni reali onere laicali prorsus immunia, ex *c. Sancitum 1. de censibus*. Si præsertim sint bona ad fundationem aut dotationem Ecclesie pertinentia, in quo casu liberantur etiam ab omni onere reali, cui erant supposita, antequam ad Ecclesiam pervenirent, ut pluribus confirmat. Fagnan. in cit. *c. Non minus de Immun. Eccl. nu. 8.* Secus esset si aliquod onus merè reale perpetuum, certum, & invariabile, esset prædiis seu bonis illis affixum propter ipsa, in quo casu si ejusmodi prædia ita gravata ad Ecclesiam pervenirent, & non per modum dotis, aut fundationis; tunc cum suo onere in Ecclesiam transfirent juxta *c. Tributum 22. 23. q. 8.* quod fuisse etiam confirmatum à Sacra Rota in *Brun- dusina Gabella 13. Febr. 1604. coram Penia*, refert Fagnan. in cit. *c. Non minus 11. 9.* Aliis tamen oneribus eadem bona à sæculari magistratu gravari non possunt, postquam sub Ecclesie potestate constituta sunt.

14. Alia demum sunt bona, quæ pertinent ad particulares personas Ecclesiasticas, five sint bona ex titulo spirituali acquisita, qualia sunt redditus Beneficiorum &c. five sint acquisita titulo temporali, v. g. ex successione vel Testamento &c. quæ vocantur etiam bona patrimonialia.

nialia.

nialia. Omnia hæc utriusque generis bona gaudent immunitate à sæcularibus exactionibus ut firmat communis sententia, ex cit. *c. Non minus de immunit. Eccles. & c. Quanquam 4. de censib. in 6.* aliisque juribus, quæ omnia confirmat Urbanus VIII. in sua Bulla edita die 5. Jun. 1641. quæ incipit. *Romanus Pontifex & est 270. ejusdem Pontificis in Bullario.*

15. Quod si contingat in Rep. adeo gravis necessitas communis laicis & Clericis, ut deficientibus laicorum facultatibus, Episcopus cum suo Clero judicaret illam sublevandam esse per aliquod subsidium Ecclesiasticum; consulto prius Summo Pontifice, & absque omni coactione, posset aliquid in communi à Clericis sponte conferri, juxta textum in cit. *c. Non minus 4. & c. Adversus 7. de immunit. Eccl.*

16. Tertia, & ultima species immunitatis Ecclesiasticæ est quæ dicitur immunitas personalis, ratione cujus Clerici sunt exempti à potestate laicali, ut constat ex *c. Ecclesia Sanctæ Mariæ 10. de constitut.* aliisque pluribus. Hæc exemptio duplicem potissimum effectum habet. Primus est, quod Clerici à potestate laica obligari non possint ad munera personalia, *c. Ecclesiarum 68. 12. q. 2. l. Omnes 32. §. Privilegiis. c. de Episc. & Cler. & l. Generaliter 51. C. eod.* Item obligari non possint ad solvendas exactiones, quæ nonnumquam à potestate sæculari suis subditis im-

imponuntur, ut expresse decernitur non solum in Jure Canonico, textibus supra citatis; sed etiam in Jure civili *l. 1. C. eod. & l. Placet 5. C. de Sacros. Eccl. Videri potest Castrop. p. 2. tract. 12. disp. un. punct. 9. aliique ab ipso citati.*

17. Alter effectus Ecclesiasticæ immunitatis personalis est quod Clerici sint exempti à jurisdictione Judicis Sæcularis tum in causis civilibus, tum in criminalibus, unde immunitas sub hoc respectu appellari solet privilegium Fori, quod est concessam in favorem totius Ordinis Ecclesiastici, juxta textum expressum in *c. Si diligenti 12. de foro compet. aliisque juribus; unde eidem privilegio renunciari non potest à persona privata, ut habetur in eod. c. Si diligenti.* Quod si Judex aliquis seu Dominus sæcularis quolibet modo compellat seu compelli faciat vel procuret quominus à Clerico coram Judice Ecclesiastico cui subjectus est, litigetur, ipso facto est excommunicatus, ex *c. Quoniam. 4. de immunit. Eccl. in 6.*

18. Nequit igitur Clericus coram sæculari Judice causam dicere, sed dumtaxat coram Ecclesiastico: quod tamen intellige, ubi Clericus sit reus, secus enim contingeret si esset Actor contra aliquam personam laicam in causa mere temporali: quia tunc adire deberet sæculare tribunal, juxta generalem Juris regulam etiam à Sacris Canonibus approbatam, *Actor sequi debet*

debet forum Rei, de qua sermo est in *c. Si Clericus 5. & c. Cum sit generale 8. de foro compet.* Quod si contingat in aliqua causa Clericum simul, & laicum esse reos; tunc vel illa causa est separabilis, vel est inseparabilis. Si est separabilis, quilibet in suo foro conveniendus est, hoc est Clericus in foro Ecclesiastico, & Laicus in sæculari, quia in causa separabili socius delicti non gaudet privilegio sui socii juxta *l. Si quis 33. §. 1. ff. de furtis.* Si est inseparabilis; tunc de jure uterque conveniendus esset coram Judice Ecclesiastico, quia supposita inseparabilitate, minus dignum trahi potius debet à magis digno, quam è converso: quidquid sit utrum in praxi ita servetur, necne.

19. Hoc privilegio fori gaudent omnes Clerici in Sacris Ordinibus constituti, idemque juris olim servabatur in Clericis minoribus, imò & prima tantum Tonsura initiatis ut sumitur ex *c. 2. de foro compet.* Nunc tamen attento jure *Trid. sess. 23. de refor. cap. 6.* Nullus prima Tonsura initiatus, aut etiam in minoribus Ordinibus constitutus fori privilegio gaudet, nisi beneficium Ecclesiasticum habeat, aut Clericalem habitum & Tonsuram deferens, alicui Ecclesiæ ex mandato Episcopi inserviat, vel in Seminario Clericorum, aut in aliqua schola vel universitate de licentia Episcopi, quasi in via ad majores Ordines suscipiendos, versetur.

20. Quod

20. Quod attinet ad Clericos minores conjugatos, brevioribus quoque finibus eorum immunitas restricta est. Exempti enim non sunt à potestate judicis sæcularis, nisi quoad causas criminales, sive criminaliter, sive civiliter agitatae, idque nonnisi cum unicis, & Virginibus contraxerint, ac præterea Tonfuram, & vestes deferant Clericales, ex *cap. unico de Clericis conjug. in 6.* & nonnisi alicujus Ecclesiæ servitio, vel ministerio ab Episcopo deputati, eidem Ecclesiæ serviant, vel ministrent, quæ conditio addita fuit à Trid. *sess. 23. de refor. cap. 6.* Quoad reliqua, etiam servatis omnibus istis conditionibus, Ecclesiastica immunitate non gaudent, ex cit. *c. Unico*: unde inferunt communiter Doctores, ipsos non esse exemptos à jurisdictione seu potestate Judicis sæcularis quoad causas civiles, neque solutos ab obligatione solvendi tributa, sed in hac parte ut laicos esse reputandos, ut etiam tradit *Glos. ab omnibus recepta in cit. c. Unico.*

21. Sed & quidam casus sunt, in quibus Clericus etiam in Sacris constitutus Ecclesiastica hac immunitate non fruitur ex præscripto Sacrorum Canonum, tum quatenus immunitas dicit exemptionem à solvendis tributis, tum quatenus explicat exemptionem à potestate fori sæcularis. Inter reliquos ille est qui continetur in *textu cap. fin. de Vita, & benef. Cler.*

Cleric. circa Clericum negotiatorem, qui si tertio monitus non resipiscat, sed prætermittis Divinis Officiis, negotiationibus insistat, privatus manet exemptione à tributis, & tamquam laicus hac in parte habendus est, relate ad res per negotiationem acquisitas. Videri potest Molina de Just. tract. 2. disp. 342.

22. Alius etiam casus est in *c. Verum 7. C. c. Ex transmissa 6. de foro compet. circa Clericum feudatarium: in causa enim feudali, sive de proprietate feudi, sive de ejus possessione agatur, Clericus feudatarius conveniri debet eorum Domino feudi, quamvis iste sæcularis sit, ut pluribus explicat Clarus §. feudum q. 90. v. Sed. quid sit vassalli, Menoch. de retin. possess. rem. 3. n. 396. & seq. alique plures citati à Castrop. tract. 12. disp. un. pun. 7. n. 3.*

23. Alius demum casus est, si aliquod ex iis delictis committatur, quibus in pœnam statutata est à Jure privatio immunitatis à foro laicali. Eiusmodi delictum est, si Clericus nec in modo tonsuræ, nec in vestimentorum forma, nec in qualitate negotiorum de Clericatu quidquam ostendat, & tertio monitus ab Episcopo emendationem contemnat, ex *c. Contingit 45. de sent. excomm.* Item si Clericus jaculatoriam artem per annum exercuerit, ipso jure: si autem tempore breviori, & tertio monitus non resipiscit, privatur omni privilegio Clericali, ex *c. un. de*

vita

vita & honest. Cler. in 6. & sic de reliquis, quæ videri possunt in Clem. 1. de vita & honest. Cleric. c. Cum non ab homine 10. de judiciis, aliisque pluribus. Videri etiam potest Castrop. in cit. tract. 12. disp. un. puncto. 6. & Canonistæ communiter in tit. de foro compet.

24. Quæ hætenus dicta sunt de Clericis Ecclesiastica hac immunitate fruentibus, debent cum proportione intelligi etiam de Religiosis, imo & de Novitiis, ac Laicis Religionum, qui omnes hanc immunitatem participant, ut colligitur ex c. Non dubium 5. de sent. Excomm. & c. Religioso 21. §. quamvis eod. in 6.

T I T. XII.

De rebus Ecclesiæ alienandis, vel non.

1. **A**bsolutis iis, quæ pertinent ad res Sacras, & religiosas Ecclesiæ, aliquid postremo dicendum superest de temporalibus rebus Ecclesiarum: circa quas illud in primis sciendum est prohibitam esse de Jure Canonico alienationem, ut constat ex toto Decret. tit. *De rebus Eccl. alien. vel non*, quod statutum fuit, ne Ecclesiæ sua congrua sustentatione destitutæ deficerent, quia Ecclesia corporalis, aut Episcopus, aut Abbas, aut tale aliquid sine rebus corporalibus in nullo proficit, sicut nec anima sine corpore

pore corporaliter vivit, c. *Si quis objecerit* 7. 1. q. 9. Consonat etiam c. *fin.* 12. q. 1. ubi dicuntur Prælati rerum Ecclesiasticarum procuratorem quodammodo gerere, non proprietatem.

2. Cum autem hæc prohibitio sit favorabilis Ecclesiæ, accipiendum est nomen alienationis in significatione latissima, ita ut circa res Ecclesiæ ceteri debeant prohibita quæcumque translatio domini, sive directi, sive tantum utilis; ideoque non solum donari, vendi aut permutari non possint; sed neque concedi in feudum, aut emphyteusim; (exceptis casibus aut circumstantiis, de quibus paulò infra sermo erit,) nec particulariter hypothecari, nec locari ultra triennium &c. ex cap. *Nullus* de reb. Eccles. non alienan. & ex extrav. un. inter comm. eod. quibus etiam consonat c. *Odia* 15. de reg. Jur. in 6. Ex eadem ratione favorabilitatis, in præsentem nomen Ecclesiæ extenditur ad omnem locum pium auctoritate Episcopi constitutum, cujus etiam res alienari non possunt.

3. Hæc generalis regula non alienandi Ecclesiasticas res, olim locum habebat, ubi iusta aliqua causa, & statuta juris solemnitas non interveniret: poterant enim res Ecclesiarum alienari concurrentibus his duabus circumstantiis, videlicet legitima causa & solemnitate Ju-

ris,

ris, ut constat ex *c. sine exceptione* 51. 12. q. 2. Causa legitima censebatur esse, si Prælatus aliquid alienabat, ut meliora prospiceret, pro solemnitate autem juris requirebatur consensus totius Cleri judicantis sine dubio eam alienationem profuturam Ecclesiæ, ut præscribitur in *cit. c. Sine exceptione*.

4. Spectato tamen jure recentius statuto in *cit. Extrav. Ambitiosa un. de reb. Eccl. non alien. inter comm.* ad omnem omnium rerum Ecclesiasticarum alienationem, sive quoad directum dominium, sive quoad utile, licite & valide faciendam, requiritur consensus Summi Pontificis: cum præsertim Prælati à Papa confirmati emittant juramentum, quo jurant se nihil alienaturos de bonis Ecclesiasticis, inconsulto Romano Pontifice. Si quis autem absque tali consensu aliquid alienare præsumpserit, pluribus gravibus pœnis subjicitur, & alienatio illa irrita est, ut videre est in *ead. extrav.*

5. Excipiuntur tamen ab hac regula terrulæ seu vineolæ exiguæ & Ecclesiæ minus utiles, aut longe positæ quas si necessitas fuerit, Episcopus alienare potest, ex *c. Terrulas* 52. 12. q. 2. cui canonem nec derogatum fuisse à *cit. extrav. Ambitiosa*, nec à Conc. Trident. censuit Sacra Congregatio Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum die 11. Januar. 1596. teste Fagn. in *cap. Nulli de reb. Eccl. non alienan. n. 25.*

6. Iterum

6. Item in eadem extrav. *Ambitiosa* excipitur contractus Emphyteuticus, dummodo tres istæ conditiones in contrahenda emphyteusi reperiantur, quod scilicet fiat in casibus à jure permittis, quod fiat de rebus, & bonis in emphyteusim ab antiquo concedi solitis, demum quod tempore contractus detur evidens Ecclesiæ utilitas.

7. Excipiuntur etiam ibidem fructus & bona, quæ servando servari non possunt pro instantis temporis exigentia, quales sunt res mobiles, quæ modicum durant, & usu consumuntur, & non fructificant: quemadmodum etiam in jure civili prohibetur Tutoribus vendere bona pupillorum, exceptis iis quæ servando servari non possunt, ut constat ex *l. Lex qua Tutor res 22. §. Jam ergo venditio C. de administr. Tutor.* juncta ibid. gloriis. v. *exceptis.*

8. Præter bona temporalia ab Ecclesiis immediate possessa considerari quoque possunt ea bonorum genera quæ à Clericis possidentur, qualia sunt in quibus fundantur ipsorum beneficia, aut etiam ea quæ acquirunt ex redditibus Ecclesiasticis, & vocari solent peculium Clericorum, de quo est expressus titulus in 3. Decretal. Omnia hæc ejusmodi bona participant etiam privilegium in alienabilitatis, quatenus nec testamentario, nec successorio jure cuiquam hæredum pro hæredumve relinqui possunt, sed

Eccle-

Ecclesiæ relinquenda sunt, ex textu expresso in c. *Ut unusquisque* 3. & c. *fin. de peculio Clericor.* supposito quod ex redditibus Ecclesiasticis acquisita sint, aut rationabiliter præsumatur, ex redditibus Ecclesiæ fuisse acquisita atque empta, quemadmodum præsumi debet, si Clericus nihil habens patrimonii promotus fuerit ad Ecclesiasticum beneficium, ac postea emerit prædia, &c. ex c. 1. *eod.*

9. Utrum autem Clerici sint omnium reddituum Ecclesiasticorum perfecte Domini, etiam quoad illam partem, quæ superflua est necessariæ eorum sustentationi: an potius sint ejusdem partis superfluae solum administratores, ita ut teneantur lege justitiæ ad illam erogandam in pauperes aut in alios pios sumptus, est celebris quæstio à Theologis agitata, apud quos ejus resolutio peti potest.

10. Quomodo autem omnia hæc Ecclesiastica bona gaudeant privilegio immunitatis, explicatum fuit in tit. præced.

